

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**In evangelia secundum Matth., Marcum et Lucam - Cod.
Aug. pap. 33**

Nicolaus <de Lyra>

[Reichenau], 1435

Marcus

[urn:nbn:de:bsz:31-72826](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-72826)

nevat. Verte in deo terra sedebat.
secundum quod dicit beatus gregorius
omnes xij et sic patet tertium Quarto
in uerbo preassumpto describitur uisus
determinatus euangeliorum cum dicitur
apostolus quatuor Circa quod consideranda
dicitur quod licet plura sint euangelia
et apud plures sunt descripta qua-
tuor tamen tantum sunt approbata. se-
cundum quod dicitur in prologo super
matheum et hoc propter figuram sacra-
menti. quia a se quaternarius multi-
pliciter fuit in lege figuratus primo
in quatuor fluminibus de paradiso ex
euentibus genese y. Item in qua-
tuor patriarchis principalibus aq-
uis denominata est cananthe de
cinitas quatuor genese xxxij. quia
quatuor principales patriarche se-
cundum scripturas in suis uxoribus. Item
quatuor articulis arche testamenti
exodi xxxv. Quarto in quatuor
pedibus mensae propositis abidem
Quinto in quatuor cornibus altaris
holocaustorum exodi xxxvii. Sexto
in quatuor ordinibus lapidum ra-
tionalium exodi xxxviii. Septimo
in quatuor de ambulationibus domus
salomonis 2o re vii. Septimo
in quatuor uentis mortuos ui-
uificantibus ezechi xxxvii. Or-
taus in quatuor numeris tunc pre-
teritis tamen sapientibus quibus
xxxix. Nonus in quatuor uiribus
in fornace dei laudantibus dan-
iel. Decimo in quatuor fabis cor-
nua heresi deuentibus zacharie
primo. Undecimo in quatuor qua-
drigis per orbem dispersis zacharie
vi. Duodecimo in quatuor

animalibus oculatis ante et retro
apocalypsis vii. De quibus abidem
subditur quod requiem non habent die
at nocte. Dicencia Sanctus sanctus
sanctus deus omnipotens Cuius
honor et gloria in secula seculorum

artus eu-
gelista E-
uange-
marci be-
atus ser-
monis p-
mittit p-
logum qtu-
qui diuidi-
in tres
partes

Quia primo uerum ostendit sp-
toris auctoritatem Secundo scribe-
di modum et ordinem ubi Nam
in articulo primario Tertio rationis
ordinis ratione ubi demum Circa
primum ostenditur auctoritas beati
marci scriptoris huius euangelii
primo quantum ad officium per eiusdem
uersionem ad fidem catholicam
tunc dicitur quatuor euangelista
dei electus ad officium eius scribere
euangelium fuit ad hoc electus et
assumptus 2o quantum ad eruditionem
in fide catholica plenior tunc dicitur
et potius in baptismo filius et
in diuino sermone discipulus
Et hoc enim quod fuit filius spiri-
tualis beati petri fuit ei magis
familiaris et per tunc specialius
ab eo eruditus de factis et de doc-
trina et secundum quod petrus in-
debat in primo et audierat ab ipso

Auctor quod eorum patet scriba
 euangelii apertis auditum quam se-
 ti discipuli eius. **R** ostenditur eius
 auctoritas ex statu quem huius inter-
 missionem cum subditur Sacerdo-
 tum in israhel agens. **S**ed in carne
 leuita quia ad sacerdotes et leuitas
 pertinebat sive precetis scripturas
 veteris testamenti que de christo testimo-
 nium perhibent. **Q**uotidiana scripsit
 ubi tunc vivebat studium quod a
 grecia fuerat romam translatum. et
 in eadem civitate a marcus rogatus
 a scribis scripsit apud euangelium
 ut dicit acronimus in libro illustra-
 tione. **E**t ex solemnitate loci scrip-
 toris ostenditur auctoritas quod in talibus
 locis non solent scribere nisi homines
 autentici ostendens in eo quod et
 generis debet. **S**acerdotes enim
 leuitici generis qui debent intelligere
 scripturas prophetarum testimonium
 de christo perhibentium ex hoc reddunt
 magis idonei ad scribendum eu-
 gelium et christo. quia licet brevis
 scripsit euangelium tamen suffi-
 cienter christo reddidit debitum eius
 euangelium complete scribendo.
Nam inquit. **H**ic continetur ostendit
 acronimus scripturam apud marci
 ordinem. **C**irca quod sciendum
 quod marcus in principio euangelii
 sui ponit quandam prefationem
 usque ad illum locum fuit iohannes
 in deserto. **U**bi premissa prefa-
 tione incipit narrare. **P**rimo
 ergo ostendit acronimus ordinem
 scripturam marci ad narrationem
 seu tractatum ubi qui opus. **C**irca
 primum sciendum quod marcus in pre-
 fatione sui euangelii ponit du-

ab prophetas. **P**rima huius malachie in
 ecce ego mitto angelum meum. **E**t lo-
 quitur de adventu christi in mundo ad
 denuntiandum primum et iohannes bap-
 tista in hac prophetia designatus per
 angelum. **A**ngelus enim interpretatur mi-
 nister. **S**ecundo huius ysaie. **V**ox
 clamantis in deserto parate viam
 domini. **E**t loquitur de adventu domini
 in corde humano per fidem et de-
 votionem. **E**t de istis duobus osten-
 dit hic acronimus licet obscure quod
 continentur in prefatione apud mar-
 ci euangeliste. tunc dicit. **N**am
 inquit principium a mortale princi-
 pium seu prologum aquo incipit suum
 euangelium. **Q**uotidiana prophetice ex-
 clamatois in situens quia pro-
 logum suum inchoat prophetis ut
 dicitur et ordinem leuitice electionis
 ostendit a sue electionis ad desin-
 bendum euangelium ostendit or-
 dinem. **P**er hoc quod a principio sui
 operis allegat prophetias quas in-
 tellectu sacerdotes leuitici generis
 de quibus fuerunt debebant huius
 ut predicant iohannes predestina-
 tum. **V**adeo pre ordinatum. **E**missum
 in nomine angeli a signatum no-
 mine angeli ut dicitur et amittantur
 sicut iohannis. **N**on solum verbum
 carne factum a adventu christi in
 carnem per quem in mundo visi-
 bilis apparuit. **S**ed et corpus domini
 a etiam seu congregatione fide-
 lium que est corpus christi in spiritu
 omnia. **P**er verbum domini uotis
 amittantur a vivificantur. quia sic
 omnia vivificant corpus vita na-
 ture. **I**ta verbum domini quod

ē dei filius ueniens in montibus
hominū uiuificat eos uita grē et
uirtutē aduentū p̄ s̄ in carnem et
in mentem denūciat iohannes
baptista per suam predicatōē et
quia astra predicatio iohannis fuit
ordinata ad ueritatē fidelū adeo
ut qui legens fuerit a anim aduer-
teret. tunc in m̄u carnis m̄deo a-
p̄m xpm. tunc caro non h̄uit p̄-
cipiū exiuit. quia non de uirili se-
mini natus ē. sed uirtute sp̄itus
sancti. illa caro sanctissima fuit
formata et in ih̄u. ueniens h̄ita-
culū a montem humanam que ē
h̄itaculū ap̄tus ih̄u ueniens in
mentem ut dictū ē Caro debet
agnosce a h̄ano qui in scriptura
sacra uocatur caro ysac exl ad
caro feni et om̄s gloriā eius q̄
flos agri Quia prologum marci
euangeliste homo legens debet
agnosce utriq̄ aduentū xpi s̄
in carnem et in m̄te atq̄ in se
uerm̄ uocis a dei filiū per ioh-
annem qui uocatur uox uer-
bi Quia quod h̄ iohannis p̄mo
Ego uox clamantis in deserto
am̄tiatū. quod in consonantibus
perdidit a m̄p̄is parentib̄
suasioni serpentis consentientib̄
manibus genus humanū perdidit
uerm̄ dei mentes uiuificas
uita gratie inueniret per fidem
uerbi incarnati quam predicauit
iohannes p̄t traditū in euan-
gelio marci Aliter exponitur ab
aliquibus ab illo loco Caro debet
agnosce a pater iohannis bap-
tiste s̄ zacharias debet agnosce quod

angelus ei apparet uerm̄ sibi
am̄tiatū. quia p̄ter dubiū v-
bi eius factus ē mutus atq̄ in se
uerm̄ uocis a loquelam articu-
latam quod in consonantibus p̄didit
quia licet multi possent sonare
uocales saltem aliquas non tamē
tū eis possunt sonare consonantes
in uerm̄ Quia zacharias inna-
tūitate filij firmiter credendo re-
cuperauit loquelam quam perdi-
dit uerm̄ angeli distredendo
¶ Deniq̄ cum perfecti euange-
lii h̄it consequenter ostendit
ordinem scripturaz more quatu
ad narrationē seu tractatū sui eua-
gelij h̄it ostendens eū ordinate
scripsisse per hoc q̄ aliqua abmisit
eo q̄ sufficient̄ erant in math̄o ex-
pressa. aliqua etiā ab eodē math̄o
dicta breuiter tetigit ut uicaret
plexitatē et uerbaz math̄i
ostendat firmitatē Quia more
duarū uel triū testū stat om̄e
uerm̄ In hoc etiā q̄ aliqua
addidit ultra math̄i dicta ad
perfectiōē euangelij descriptū
Et hoc ē q̄ dicitur Deniq̄ per-
fecti euangelij opus intrans
a narrationē euangelij in ap̄tus
¶ Et dicit perfecti euangelij q̄
lex mosaica licet cēt bona. tamē
fuit imperfecta. quia q̄to uidi
et imperfecto fuit data. q̄ dicitur
hebreo. vii. Nichil ad perfectū
adduxit lex. sed euangelium in
perfectiōē legis suppleuit Vel
alio dicit Perfecti euangelij
ut tantum dicitur in lra. Cum hoc

quod sequitur **B**aptismo domini
 predicare inchoans quia populus
 tempore predicationis sue incepit
 tricesimum sue etatis annum **U**t h
 lute in quod est tempus etatis perfecte
 Et **p**rimo hoc potest dici per facti
 evangelij et eo qd incepit narra
 tionem evangelij sui ab baptismo xpi
 quo tempore fuit in etate perfecta
Non laboravit matuitate carnis
 s; xpi quantum in operibus prioribus
 uideat s; in dictis mathei ad uita
 dum superfluitate sed totius xpi
 mens expositione deserti a quomo
 post baptismum in mediate intrauit
 desertum ubi habitando **E**t reuolu
 me f. quadraginta dies qd nris
 et missis eo qd consurgit ex dena
 rio per quaternarium ducto qd nq
 signatur qd impletio decalogi in fi
 de uerbi incarnati in quatuor
 euangeliorum descripti ducit ad
 uitam ueram **S**ecundum quoddam
 saluator mathei in **T**emptatione
 dyaboli quo plenius describitur
 mathei in **C**ongregatione bestiarum
 et ministerium pertulit angelorum
Ut ostendet qd animalia arboribus
 et creature intellectuales celestes
 obediunt ei **E**t in **S**ituens nos
 et ad hoc predicta breuiter te
 tigit ut in **S**ituens nos ad intellige
 dum qd eadem lacus dicta ama
 thico uera essent qd eo subdit in
 auctoritate facte rei et euangelij
 descripti amathico demeret sed
 magis adderet confirmaret **E**t
 proficendi operis plenitudinem
 non negaret addendo aliqua hys

que amathico fuerit predicta **¶** De
 magis amputasse **H**ic consequent
 ostendit predicti ordinis rationem
 licet enim spiritus sanctus principalis
 causa fuit huius ordinis descriptio
 . marcus tamen fuit causa in summe
 talis . ut ex parte eius hic assignat
 causa dicti ordinis **E**t primo ex eius
 humilitate **¶** De ex studiositate ubi
Cuius per singula **C**irca primum scilicet
 dñi qd sapientis est ordinare seu ordi
 nate scribitur **H**umilitas autem maxime
 disponit ad sapientiam diuinam **S**ecundum
 quod dicitur **¶** Ubi huius
 litas ubi et sapientia **E**t sic ostendit
 marci humilitas cum dicit demagis am
 putasse pollicem sibi dicitur ut sacer
 dotio reprobis habetur . ex humili
 tate reprobabat se indignum . et ideo
 reformidabat ascendere tantum gra
 dum . sed tanta conscientia fidei
 predestinata potuit deus a diuina
 ordinatio . que ata potens est qd a ni
 lus potest resistere conscientia fidei
 a condescendens deuotionem fidelium
 qui **¶** desiderabat ei hunc
 episcopum fecit aliter apertum mouedo
 sed ex humilitate aefilget **¶** qd eo sub
 ditur **¶** Et nec in ope uerbi perdet
 a in predicatione quod est opus episco
 pi **¶** In actu uero apostoli quorum
 successores sunt epi **¶** Et hinc in
 decretis dicitur **¶** Ita in nouo
 testamento administratione tom
 palui septem dyacombus commise
 runt ut opus predicationis libe
 rius exercerent . quod meruerat
 magis fuit enim detribu leui ad
 quam spectabat sacerdotium **¶** Nam
 alexandrie episcopus fuit non

obstante. quod amputasset sibi pollicem
Non dicitur qd amputauit sibi totum
pollicem sed forte aliquam partem.
perquam non impediatur a consecran-
do Et simile factum legitur in libro qui
dicitur paradisi de anthonio anacho-
rita quem tantum cum quidam auces uel-
lent rapere et constituit sibi epm
ferro secuit sibi aurem sinistram
dicens lex diuina iubet nullam aurem
precaisa optare in episcopium. quod cum
theophilo episcopo hoc dictum fuisset
Respondit iudeis lex ista seruat
ego autem si dederitis michi aliquam
naribus truncatum sed manibus probum
non dubito cum episcopium facere hoc
tamen modo non seruiatur. **C**uius
per singula opus. Hic consequenter
redditur ratio ex studiose hanc
em magis possunt cogitata ordinare
et ordinariis subditur marcus aut
fuit ualde studiosus. Quod dicitur
hic. Cuius per singula opus scilicet
apostolice de xpo punitas. Et e-
uangelij in se dicta disponit non so-
lum intelligendo sed etiam operando
et disciplinam legis in se cognoscit
non solum litteraliter intelligendo sed
etiam spiritualiter. Et diuinam in carne
domini naturam intelligit quantum
ad distinctionem naturarum et supponit
unitatem. Et quomodo uita et doc-
trinam beati marci debemus imi-
tari quod concludit. Per omnia que
in nos punit requirit oportet. Doc-
trinam beati marci imitando.
De hinc inquisita uolumus ag-
noscere scilicet ab alijs quia perfec-
tionis quam alij aliquis habet. debet
alij tradere. Secundum illud prima
petri in. Omnisquisque prout accepit

gratiam in altitudine illam adminis-
trantes sicut boni dispensatores
multi fuerunt gratie dei. quia hoc
redit ad magnam meritum. Unde subdi-
lentes mercedem exhortationis. Et
quia a se labor sine adiutorio dei non
profitur qui plantat primo erudien-
do et qui rigat ac allam eruditionis
fouendo et mittendo. Unde dicit
apostolus. Cor 3. ego plantavi apol-
lo rigauit. Deus autem incrementum
dedit. qui est benedictus in secula
seculorum amen.

Occasione auidam dicitur
potest queri. Unde licet
sit aliam se opem muni-
tare. Et arguitur quod sic. Quia be-
atus marcus amputauit sibi pollicem
ut dicitur et nec tamen ex hoc reprobatur
quem occidere se ipsum peius est
quam mutilare. Sampson autem se
ipsum interfecit. Ut habet iudicij. xvi.
Et tamen miratur inter sanctos. Ut
habet hebrei. xxi. quem crasias interfecit
se ipsum ut habet u. mathi. x.
Et tamen scriptura commendat ex
hoc opem commendare. quia abidem
dicitur eligens nobilioris animi pacis
quam subditus fieri peccatoribus. Quod
minus bonum est contempnendum quam
conservationem maioris boni ad con-
seruationem uite. aliquis proicit
sicut merces in mari. Sed uirtus
castitatis est maioris boni. quam mem-
brum corporale. ergo licite potest sibi
aliquis abscidere uirtus quam conser-
uationem castitatis. **C**ontrahit ar-
guitur per illud quod habet iudicij.
xvi. Si quis amputauit
sibi uirtus deiciat non fiat quia

hominada sui e. **R**esponsio quelibz
 pars corporis ordinatur ad totum. et
 ideo de ipsa ordinandus e. q. ut respi-
 rat bonum totum corpus. et volens
 p. ut respicit bonum hominis et gratia
 Quia sicut pars corporis ordinatur
 ad totum corpus. sicut corpus ad ho-
 minem. cuius e. pars et unus homo
 ad totam communitatem. Agitur si me-
 brum aliquod sit natum corpori ut pote
 quia p. ut aliqua gratitudine e. aliorum
 membrorum corruptum. licite potest
 abstrahi. ne in faciat alia membra. Et
 hoc ab eo cuius e. si habeat artem me-
 dicinandi. vel ab alio de voluntate
 eius. quia cuiuslibet commissio tunc a
 salutis sui corporis. Sicut etiam homi-
 nida vel auctor per iudicem licite ac-
 cidit. et a communitate hominum abstrahi-
 tur. in quantum eius vita est in ma-
 ioritate communitatis. Quia iudicibus
 committitur cura salutis communitatis.
 Si autem membrum sit proprium tunc
 ad utilitatem non e. licitum alicui se ipsum
 mutilare. p. mo quia homo natura-
 liter amat se ipsum et per totum omnia
 que sunt de integritate animae. Et
 ideo mutilare se ipsum est agere con-
 trarium quam quilibet tenet hunc
 ad se ipsum. Item homo singularis
 e. pars habitus et non in ferre sibi
 nocivum p. mutilationem e. agere con-
 tra commune bonum. Item deus est
 institutor nature in constituendo mem-
 bra in corpore. Et ideo mutilans se ipsum
 agit contra deum. In casu tamen licitum
 e. videlicet ex precepto dei aculto
 quod amos vocatur. in sancto spiritu
 sancti. quia deus e. auctor nature
 et dominus vite et mortis humane
 et per totum omnia membra. Et ideo
 si precipiat homini auferre sibi

vitam vel membrum aliquod non so-
 lum licitum sed etiam debitum e. hoc
 fieri. Et hoc modo dicit augustinus
 p. mo de civitate dei. Quia sampson in-
 terfecit se ipsum cum philisteis. Quod
 probat ex hoc q. dominus ad hoc agendum
 restituit miraculose pristinam for-
 titudinem. An dicit e. d. augustinus
 ille hic latens fieri iusserat. qui per
 ipsum miracula faciebat. Et hoc etiam
 modo dicit augustinus de quibusdam
 sanctis mulieribus. que tempore per-
 secutionis se ipsas occiderunt. de quibus
 etiam memoriam facit. Iudei vero
 et alii christiani. in hoc operibus se
 quietes dicit etiam q. sine tali pre-
 cepto divino vel instinctu licitum e.
 alicui se ipsum occidere vel mutilare
 in casu scilicet q. non videtur ratio vite
 sue vel alicuius membri in membris sibi
 ludibrium in contemptum dei. quia dicitur
 negligere vitam quam multo for-
 tius aliquam sui corporis parte ad
 precandam contemptum honoris domini.
 Et hoc modo dicit q. sampson inter-
 fecit se ipsum considerans philistei
 exercebant in eo ludibrium ad lau-
 dem secundum dolorem suum et in domini
 contemptum et rapas. ut hunc y-
 machi xiiii. Et eodem modo quodam
 mulier sancte legitur sibi narces
 amputasse. ne ab infidelibus exerce-
 retur luxuria in corporibus eius in
 contemptum domini. Et istud dicitur
 videtur expresse contradictio sal-
 uatoris Johannis ultimo dicens
 petro. Cum esses unius angulus
 et ambulabas ubi volebas. Cum
 autem senectus extenderis manus
 tuas et alius te eriget et ducet
 quo tu non vis. Et subditur hoc

Et dixit s[ic] signans quia morte elai-
 ficaturus est deum Super quem locum
 dicit augustinus hic q[ui] satis expressit
 non a se apo[stolo] sed ab alio debet occidi q[ui]
 vestigia sequitur christi Et eadem mo-
 de mutilatione ratio etia[m] que inducit
 p[ro]posito non valet Quia licet men-
 tio in fidelium sit exerce[re] ludibria in
 sanctis ad dei contemptu[m] tamen ex
 diuina ordinatione que ex malis elicit
 bona ordinauit ad dei gloriam et
 multu[m] electoru[m] Quia patet in martirib[us]
 Qui quanto maiora ludibria et ma-
 gis exquirita tormenta sustinuerunt
 tanto gloriosius de tyrannis triumphau-
 erunt ad tyrannoru[m] confusionem
 et p[ro]p[ri]u[m] m[er]itu[m] et dei gloriam qui in
 martiribus triumphabat et dicitur p[er]
 ad p[ri]m[u]m argumetu[m] quia marcus mi-
 p[er]t[ur]so rediit sibi pollice in sin-
 tu spiritus sancti Et eade[m] mo[do] dicitur
 e ad p[ri]m[u]m et terti[u]m h[ic] dicitur dicit
 d[omi]n[u]s q[ui] non e[st] licit[u]m amputare sibi
 v[er]ba p[ro]pter obseruanciam casu[m]
 tu[m] quia hoc non e[st] efficax remedia-
 tum quia per alia[m] viam hoc no[n]
 abstantur concupiscentie m[en]tes
 tu[m] quia per aliam viam h[ic] m[en]dis
 remedi[u]m videlicet per carna[m] lib[er]i
 arbitrii resistendo temptacionibus
 cum aduersario dei p[ro]p[ri]u[m] illud cor-
 pus q[ui] no[n] e[st] et non patitur nos
 temptat sup[er] hoc quod potestis
 sed faciet t[ame]n temptat[ur] p[er]ueniet
 ut possit sustine[re] **Qua**

Iniciu[m] sancti ewan-
 gelij ac[er] Evangelij
 secundu[m] marcu[m] in
 duas partes diuidit[ur]
 s[ic] in p[ro]logu[m] et
 tractatu[m] Quia

fuit no[n] h[ab]uit Sic patet ex
 dicitur marcus breuitati studuit in
 scribendo Et ego simil[iter] intendo bre-
 uitati stud[ere] ap[er]t[um] exponendo ea que
 reperit dicta in mattheo obmittendo
 et ad exposita abi p[er]ita remittendo
 maxime ubi est in morando dicit
 agitur quatuor sancti euangelij Et
 euangelij idem e[st] q[ui] emittatio quia
 abi emittatur in enarrabile bonu[m]
 quod ab antiquis patribus fuit su-
 me desideratu[m] Quia q[ui] dicit saluato-
 lute ultimo multi p[ro]ph[et]e et reges
 volu[n]t vnde que uos uider[et] et no[n]
 uiderunt et audire que audierunt
 non audierunt ab h[oc] a saluatoris x[risti]
 a v[er]itate Quia e[st] rex et sacerdos
 quibus in lege debebatur v[er]itas
 filij dei Matheus autem in p[ri]ma
 p[ar]te euangelij sui dicit dauid filij
 abraham Quia eius genealogia
 p[ro]p[ri]u[m] humana[m] natura[m] narrare
 volebat ut patet in p[ri]ncipio
 euangelij sui marcus vero al-
 lam tamquam sufficere enarra-
 tam dimittens vocat e[um] filiu[m]
 dei s[ic] natura[m] non adaptat di-
 uinam natura[m] in qua e[st] idem pa-
 tri ostendens Sciendum etiam
 q[ui] marcus ante conuersione[m] ad fide[m]
 erat in sinectus in lege et m[ag]ist[er]
 de x[risto] testimoniu[m] p[ro]hibentibus
 Et ideo p[ro]ph[et]is de x[risto] incepit
 suu[m] euangeliu[m] sub anno contemp-
 tuas p[ro]ph[et]ias conuigens Quare
 p[ri]ma scribitur malachie in 2°
 v[er]s[us]e x[risti] quare intellectus patet
 exordit in p[ro]logo Veru[m] tamen
 marcus hic p[ro]p[ri]u[m] exp[er]it isai-
 p[ro]ph[et]iam Quia licet ambo p[ro]ph[et]e
 vno spiritu p[ro]ph[et]auer[unt] vsuas h[ic]

principalior & altero Ideo solus no-
 minatur et quia auctoritas ultima e-
 usque opae refat denominatur a
 fine Itaru quia martis breuitate
 studebat ut dictu e in prologo **Q**
fuit iohannes in hic ponitur tractatus
 siue narratio Circa quod con-
 siderandum qm tenio euangeliste
 e ostendit reductione peccatoris iudei
 per opus mediatois Et deo pmo of-
 tendit personam mediatois **Q**
 reductione peccatoris abi Et statim
 expulit Circa pmo ostendit dupli-
 pmo uerbo precursois **Q**o facto &
 uerbo dei patris abi et factu e in
 diebus Circa pmo describitur qd
 iohannes predicabat in diebus fuit
 iohannes in deserto predicabat po-
 nitentia agendam Et iohannes con-
 dispositi ad xpi de pmo uentur
 receptione et sic loci condicio con-
 gruebat siue predicatois aspectus et
 deserti aspectum penitentie designat
 Predicans baptismi penitentie in re-
 missionem peccatorum Hoc exponitur
 dupliciter Vno mo de baptismo xpi
 virtute aug dimittuntur peccata Et
 quia tale baptismi iohannes dare no
 poterat Ideo xpm predicabat dandiu
 per xpm in proximo uenturu Et
 secundum hoc baptizans refert ad
 baptismi iohannis Et quod sequit
 predicans baptismi penitentie qd
 ad baptismi xpi futuru Alio modo
 exponitur de baptismo iohannis
 et sic baptizans et predicans bap-
 tismi penitentie refertur ad pre-
 dicatione iohannis baptiste et
 baptismi eius Quia licet bap-
 tismi iohannis non dimittet
 peccata Et egrediebatur ad illum

hominis iudee regis in a multi
 de illa regione et de ierosolimis et
 e hyperbolica locutio sicut in comu-
 ni loquendi dicitur de aliquo spectaculo
 tota ciuitas vadit ad tale spectaculu
 licet aliquando maior pars ppter
 non exadat et baptizantur ab illo in
 iordane flumine per illud em flu-
 men filij israhel transierunt ad terram
 promissionis Et ad baptismi iohannis
 huius conuenienter factus e in ior-
 dane flumine quia erat quedam presta-
 tio penitentie agende per quam e
 transitus ad terram conuentu Sedm
 quod dicitur matthi in penitencia a-
 gite appropinquabit em regnu celoru
Et quia predicatione deo austeritas
 uite Quod dicit paulus apstus
 Cor in Castigo corpus meu et in s-
 uilitatem redigo Ne forte cum alijs
 predicationi ope reprobis efficiat Et
 ideo subditur Et erat iohannes ues-
 titus etiam quia iohannes uo-
 uiebat in spiritu et uirtute herve et
 hinc lucet pmo Ideo describitur in con-
 simili habitu put hinc qdto regu pmo
 Gloristas et mel siluestre edebat
 in quo ostenditur austeritas uirtu
 qdto e em nobis paupu interuail-
 la Et predicabat dicens Veniet
 fortior me et Har autem dicebat
 iohannes ad remouendum falsam
 opinionem opti quia credebat xpm
 de xpm .aug non sum dignus pro-
 curare solue corrigia calcameta
 eius matthi iij dicitur Aug no sum
 dignus portare calcameta Patuit
 em iohannes uirtu dicit matthi
 tunc expresse de portatione an-
 tuis autem solutione tantu uirtu
 idem intelligitur Quod dicitur ta-
 te excellencie e xpus respectu

mei quod non sum dignus ei colubis
etiam inuicem obsequi. Non enim xpus
habebat calciameta portanda uel sal-
uenda. Quia scribitur actu primo Ce-
pit opus facere et docere. Opus autem
discipulus ad predicandum missus an-
posuit sine calciametis modo. Ut
habetur luce 7o. Ideo non est credibile quod
calciametis ceteret. **Ego baptizo**
uos magna. Quia baptismus ioha-
nis lauabat tantum corpora. Ille uero
baptizabit uos spiritu sancto. quia in
baptismo xpi confectur gratia spiritus
sancti. **Et factum est.** Hic inter-
ostenditur mediatoris persona tes-
timonio dei patris cum baptizaret
iohannes. Et hoc est cum dicitur. In
diebus illis scilicet in quibus iohannes
baptizabat et predicabat antequam
maria clauderetur. Venit uero iohannes
anazarath galilee. Quia enim ciuita-
te erat inuitus ut habetur luce 11 et
baptizatus est in iordane iohanne.
Quia enim non indiget aliquo bap-
tismate. Venit tamen ad baptismum
iohannis. Primum ut illi appareret
et apertum ad eum ordinatum ostenderet
contra malitiam aliquorum iudeorum qui
dicebant illi humana factum ad in-
uentum. Quod ut iohannes apertum xpm
in lege et prophetis promissum apertis
denunciaret. Quia quod dicitur iohannes
primo. Sed ut manifestet manifestum ap-
terea ego ueni magna baptizans.
Et adeo dixit. Deos ecce agnoscite
ecce qui tollit peccata mundi. Et
statim ascendens de aqua iudic a-
peruit celos et spiritum tamquam co-
lumbam. Quia in baptismo enim xpi
apparuit tota trinitas. Pater in

uoce spiritus sanctus in columbe specie
et filius in uoce. Verumptamenon
taro erat uita filio in uitate suppo-
siti in patre et spiritu sancto. sed tan-
tum in presentia signi. et tamen
per talem apparitionem trinitas bap-
tizato xpo significata fuit. quod bap-
tizato xpo debet confecti in nomine
patris et filii et spiritus sancti tamen
in presentia ecclesie ad tempus collatus
fuit in nomine xpi. Ut habetur actu
11. Et ad excludendum errorem illorum
qui ueritatem baptismi attribuere
ministeris. Sed non quod habetur. Cor. 1o
dicentes. ego sum pauli. ego autem co-
pheus. Sed cessantibus illis. missus
redijt etiam ad formam predictam. Tu
es filius meus dilectus. propter
quia filius es naturalis alij autem
adoptiuus in te complacui ad perfectum
domini uita. corpus redemptionis
humane. Ad maiorem intellectu
dictorum potest queri. Quia comuni-
onis fuit celum apertum xpo bap-
tizato et uocem patris audire. Ar-
guitur quod non quia talis apertio non
fuit secundum ueritatem in corpore cele-
stia sunt incorruptibilia nec secundum
apparentiam tantum. quia falsitas fuit
secundum mores diuinitatis quod non con-
uenit. Quia in xpo baptizato non fuit
ita aperta rancia celestis secundum pas-
sione. Cum igitur talis apertio celi
signaret apertione beatitudinis
videtur quod non debuit fieri xpo
baptizato sed xpo passio. Quia
uox patris super xpm erat quia
si apparuit sic predicacionis. In
mathei 3o. Verbi similis uox
facta est super xpm intransfigurati

eode addit apm audite sed non pre-
 dicavit in mediate per baptismu sed
 per incarnationem adunus ut dicitur
 infra eodem capitulo ergo per
 sponsio dicendum qd corpus baptiza-
 tus fuit iohanne non ut baptis-
 mo indigeret sed ut virtute rego-
 nerandi aquis conferret et ut tes-
 timonio iohannis manifestaretur
 ut dicitur **E**t propter omniaq con-
 ueniens fuit celum aperiri et
 vocem patris audiri quia cu testi-
 monio iohannis quod erat huma-
 nu fuit testimoniu dei patris et
 spiritus sancti apparentiu in uoce
 et columba et similiter creature
 visibiles et in sensibiles testiu p
 illa apparitione celestem qd
 conueniens fuit ad significandum
 uirtutem baptismi dandi per xpm
 per quem introitus in regnu dei
 quod dicitur iohannis in msi quis
 renatus fuit ex aqua et spiritu sco-
 no potest introire in regnu dei
 Ad pmi dicendum qd illa apertio
 non fuit in corpore celesti sed in
 aere sicut solet fieri in coru-
 staco magna uidetur celum apertu
 Et sic
 dicunt homines uulgares celu ap-
 peritur in coru- staco scriptura au-
 facta committit tonetru modu loq-
 di uulgariu nec fuit ibi falsitas
 aliqua quia sufficiens erat ad sig-
 ficandum apertione rante per
 baptismu sicut scdm aliquos doc-
 tores columba illa non fuit
 uera columba et tamen no fuit
 ibi falsitas aliq uic dicta quia
 sufficiebat ad presentandum al
 significandum spiritui sanctu ad

secundum dicendum licet passione
 xpi ranna celi sit aperta quid ad
 reuocacione impedimeti gnalis qd
 erat expectato ade tamen applicat
 uirtus passionis quid ad singulares
 personas beatitudinis intrantes p
 baptismu per quem incorporantur
 corpus et efficiuntur participes redemp-
 tionis facte passione et ideo conue-
 niens fuit celum apertu in bap-
 tismo quam in passione quia per
 baptismu e immediate ingressus ad
 beatitudinis ut vi sum **A**d tertiu
 dicendum qd licet corpus incepit pre-
 dicare publice et qne per incarnatione
 iohannis ut dicitur infra eode capi-
 tulo tamen ante incarnatione dictam
 dicitur et miracula aliqua fecit et
 discipulos habuit ut hie iohannis
 scds et tertio licet ita publice non
 predicauit sicut post **E**t statim
 spiritus hic conter describitur re-
 ductio peccatoris in dca per opus me-
 diacois **E**t pmo per apus predica-
 tione **2o** passione redemptio non
 capitulo xiiii **T**ertio per resurrexio
 glificacione capitulo xvi **C**irca pmi
 pmo ponitur predicatio xpi p uiam
 amoris sicut in predicacione curando et
 miracula faciendo **2o** per uia timo-
 ris terrore futuri iudicij menciendo
 cao xvi **A**d huc ita pmi pmi
 xpi predicatio per se apm tamen **2o**
 cu hac per discipulos **3o** pars in
 capit circa mediu tertij capitulo i
 et ascendens in monte ad huc ita
 pmi pmi xpi predicatio **2o**
 exhor ponitur uideor emulaco scds
 capitulo **A**d huc ita pmi pmi pre-
 mittitur predicatois debita disposi-
 tio **2o** predicatois exercicio a

postquam aut traditus est iohannes
70 sequens aliquos quersio ibi et p
terione secus mare. Circa cuiusmodi
confirmatio ab i et ingrediebantur ra
pharisei. Circa pmi sciendum q debi
ta dissipatio predicatoris est mortificatio
carnis ut sit pbdica spiritui. Quod
paulus dicit pma cor 9. Castigo cor
pus meum et in seruitutem redigo ne
cum alijs predicantibus apd reprobos effi
ciar ut sollicitudo contemplationis ut ibi
hauratur q postea pto per doctrina
effundatur. Et licet populus talibus
non indiget cum carne eius nulla
fuerat rebellio et ab instanti sue concep
tionis fuit repletus gra virtutibus
et scientijs. Et verumptamen egit
talia prebens alijs formam et ex
plum. Et adeo pmo pmitur soli do
deserti cum dicitur. Et statim spm
expulit cu in deserto qui est locus ap
tus contemplationi. ppter segrega
tionem a mundicia seculari. Spiritus
autem iste aquo dicitur expulsus in de
sertu intelligitur spiritus diuinus
et etiam humanus quia populi vo
luntas erat omnino conformis vo
luntati diuine. Et sequitur. mare
rario carnis cum dicitur. Et erat
in deserto quadraginta diebus. in
bus ieiunauit ut hie mathei in
et temptabatur a satana. modus
aut et ordo huius temptationis hic
tacetur sed exprimitur. mathei in
ffuit q cum bestijs non tame no
tebant ei sed magis aplaudabant
et angeli ministrabant illi et per
hoc ostendebatur dno terrestri et
celesti. Postquam aut traditus
est. Hic consequens describitur q

predicatio. Et pmo ad tempus cum
dicitur. Postquam autem traditus est
iohannes ac. Sicut enim iohannes
erat populi pcurator qta predicatio
ipius erat pma pdicatio populi. Et
ideo populus non predicauit comit
et publice antequa incarnaretur
iohannes finita eius predicatio. 20
qta ad locum subditur. Venit in
galileam predicans euangelium ac.
qualis autem illud pmo predicatum
liquedo d. publica et communi pdica
tione matheus expressit in capitulo
circa modum ac. exponit e. Im
pletu e tempus sc redemptionis
humane per prophetas predicta. Et
appropinquabit regnum dei quia per
popm aperta e ianua celi penite
m et credite euangelio quia sine
penitentia pnti delicti et fide popi
non hie vita beata. Et pteries
Hic conter describitur predicatio
popi fructus sc aliquos comissio
ad popm ut petri et andree et iacobi
et iohannis et patet litta usq i
et relicto patre suo zebedei cu ma
ronarijs. Dicitur aut hic merce
narij aliqui homines qui impista
tione uiuabant zebedei promerere
de. Sciendum autem q ista vo
catio de qua loquitur hic matheus
fuit illa qua vocati sunt predicti
ad discipulatu v. vltius ad ppa ne
gocia non reuersuri prius em
vocati. fiant sicut tres illi
ad quandam xpi familiaritate
ppta tame reuersi sunt ad ppa
negocia de qua loquitur iohannes
pmo capitulo dicens q duo dis
cipuli iohannis baptiste audi

entes cum dicentem Ecce agnus dei
 fecit fuit enim Et ibidem subditur
 qd andreas erat vnus ex illis duobus
 Et de alijs dicit doctores qd fuit iohannes
 baptista. Et deuotione petri ibidem
 subditur. Ita tunc vocatio iohannis
 et andree instrumentalis. Verbo iohis
 baptiste principaliter ante xpi inspira-
 tionem. Si autem queratur quomodo
 hanc periculis implicati ad polum
 xpi verbum relictis omnibus seque-
 bantur cum. Secundum qd hinc
 talis xpi instrumentum erat diuinitas
 conuicta. Sicut manus e instrumentum
 artificis. Et ideo sic sicut inquantum
 uox mouebat aure. ita inquantum
 in instrumentum diuinitatis mouebat
 mentem. Et ingrediebantur raphar-
 nau. Hic conter panem comi-
 sio confirmationis per opera mani-
 fesa. Et describitur hic tria miracula
 pmi e de demomaco curato. Qd de
 sac petri sanata ibi et pmius gre-
 diontes. Tertio autem de lepro m-
 dato ibi et vomit ad eu. Circa p-
 mi dicitur. Et ingrediebantur in
 raphar nau. Quia illa em ciuitate in
 principio sue predicationis plures
 xpius predicauit. et multa mira-
 cula fecit. Propter quod luce x ex-
 pbrat illi ciuitati quia per hoc no
 finit ad deum. Vere comisi et statim
 sabans ingressus synagagam do-
 rebat eos. Synagoga em erat lo-
 nus ubi conuenebant legis p-
 et comius p- ad audiendum doc-
 trinam legis maxime diebus sab-
 batay in quibus diuinitas erat va-
 randum. Et no tali loco et tempore
 docebat xpius quia erat conue-
 monera doctrine eius et stupelant

super doctrina eius. Et ad mirabantur
 tum quia legem et prophetas non didicerat
 et tamen clauissime docebat. Tum qd
 doctrina suam diuinitas operibus con-
 firmabat. Unde subditur. Erat em do-
 tons eos quasi potestatem habens se-
 faciendi miracula qd statim ostendit
 perfectum cum subditur. Erat in sy-
 nagoga eorum homo in spiritu in mundo
 obsessus ademone et clamauit dolens
 de xpi doctrina que erat ammalosa
 lus et medicina. Et quia de salute homi-
 torquetur dyabolus inuidia motus.
 To subditur. Quem stis ante tempus p-
 dere nos. Et dimittit et auferre po-
 testatem nrām nocendi hominibus. Pro-
 qd is sanctus dei et xpius ad salute
 homi missus p prophetas em de xpo
 dicitur qui determinauerat tempus
 locum et modum ueniendi ipius x-
 Secundum quod plenius declarauit
 quadam questione de aduerti messe.
 Qd quilibet meo et per alias cir-
 cunstancias sciebant ipm ee xpm
 in lege promissum. Unde in fra-
 cadem capitulo dicitur qd non sine-
 bat eos loqui quomodo sciebant ee se-
 ee xpm. Et statim quod expresse
 di luce in. Verumptamen nestro
 bant ipm ee deum nec per temp-
 tarone xpi in deserto dyabolus
 potuit scire de xpo. Vnde et de
 filius per naturam hns eandem na-
 turam nro tempore licet ad hmo-
 finem triplicem cum temptauit ut
 dicitur fuit plenius mathi iii. Si
 em cognouissent demones ipm
 ee deum iniqua inuissent iudeos
 ad ipm crucifigendum. In qd dicitur
 Cor. ii capitulo. Si cognouissent
 inquam glorie dei crucifixerunt

inter q̄ i ho loco
et in alijs locis eius
pluribus

Aliqui autem doctores dicunt q̄ non
solum non cognoscunt demones ap̄m esse
deum ut dictum est sed nec etiam cognoscunt
certitudinaliter ap̄m esse xpm̄ in lege
p̄missum sed tantum non cognoscunt q̄
dam coniectura p̄babiliter nomine sic
exp̄m̄tur sed p̄m̄ deinde magis
videtur consensu textu et dictis p̄p̄
obvirescere compellebat enim xpm̄ de
mones ad tacendum de ap̄o sic dicit
falsa miserens et ne videtur q̄e
testimonium ab ip̄is maxime quia pha
risei dicebant ap̄m in bezzebub p̄ri
tupo demoniorum esse demonia Ut
h̄c mat̄i xxiij vbi dicitur phariseos
plenius excluditur sicut abidem
exp̄m̄tur Et dispens enim spiritus i
mundus Contrarium videtur haberi
luc̄e iij vbi dicitur De isto demone
q̄ exiit ab illo et idem ei notuit
Sicendum q̄ demones ab obsessis
corpibus solent exire non solum
cum afflictione corporis sed etiam cum
mutilatione alicuius membri Quod
h̄c igitur quod lucas dicit q̄m̄
ei notuit intelligendum est quod
ad mutilationem quia exp̄m̄tur absq̄
mutilatione membri Quod autem
dicit h̄c marcus disperpens eum
intelligendum est quod ad afflic
tionem quia licet non exp̄m̄tur no
mutilandus est tamen multo af
fligit Et hoc idem h̄c luc̄e iij
vbi dicitur Et tunc percussit illam de
monem in mediu per quod intel
ligitur obsessio afflictio abidem
subditur exiit ab illo mlq̄ ei
notuit per quod excludit muti

lata q̄ nam doctrina h̄c nonia q̄
preceptis veteris legis addebat novi
tatem consilio Et etiam quia nouo
mo confirmabat doctrina suam sicut
per operationem miraculorum q̄o subdit
Quia impotestate spiritibus i mundis
imperat etc ¶ Et protinus egre
dientes Hic ponitur secundum narra
tionem Et diuiditur in duas partes
imperatalem et madentalem
¶ Vbi Vesp̄e aut facta Circa p̄m̄
dicitur Et protinus egredientes de
sinagoga sicut per xpm̄ predicationem
et eius confirmationem per expulsi
onem demonis Venit autem in domum
synonis ut ubi acciperet refectorem
per laborem recubebat autem parus
synonis febricitans licet enim cur
tute nec febris possit curari non
tamen in instanti xpm̄ aut sanauit
eam h̄c subito Et quo ostendit
ista curatio miraculosa addi
scipulorum confirmationem ¶ Vesp̄e
aut facta Vbi ponitur pars in
adentalis Occasione huius sanationis
¶ Illi qui habent in firmos nulla
villa adduxerunt ad xpm̄ querentes
remedium Et hoc est quod dicitur ve
sp̄e aut facta etc Dicit autem theo
philus exponit q̄ ita tarde addux
erunt eos ad xpm̄ quia illa dies erat
dies sabbati et credebant curari
non esse licitas durante die sabba
ti que finiebatur in vesp̄e illius
sabbati diei et erat omnis ciuitas
congregata ad ianuam a multitudine
ciuitate Et est modus loquendi y
perbolicus sicut supra dictum est
Et curauit multos a omnes q̄
fuerant ibi adducti qui erant
multi Aliiter exponitur multos

plures de adductis. quos fides et
 deuotio curacione merebatur. et de
 moma multa eiebat. Eodem mo
 dupliciter exponitur. et omnia uel pla
 et non sinebat ea loqui ex causis p
 dictis. quomani stiebant cu iam dic
 timi e qualiter sit intelligendum
 Et diluculo valde surgens egressus
 abiit in desertu locum in hoc dante
 exemplum ut predicator et mirabi
 lia diuini operator debebat fu
 ge q̄ter applausum. Verumptenim
 quia non debet omittē salutem a
 nimas. q̄deo sequitur. Eius in p
 mos uitas et ciuitates. Ut abi
 predicte recta patent. **¶** Et uenit
 ad eu leprosus. **¶** Sic ponit tertiu
 miraculu de leproso mudo tu q̄
 fides exprimitur. cum dicit. Si uis po
 tes me mūdare. Confidendo enim
 xpo diuina potentia meruit cura
 tionem. q̄o subditur. Iesus autem
 misertus eius extendens mani
 suam. licet em̄ scdm̄ determinā
 tione legis ex tactu leprosi. contra
 heretur in mūdicia. tamen hic in
 xpo locum non hūc. quia ex tac
 tu lepram curauit. Sic illi uolo
 hic e p̄icty et quod subditur. mū
 dare. impatiū e. ut ostendat se
 per modum imperij lepram cu
 rare. tanqua dominus creature.
 Et comminatus e ei p̄hibendo.
 ne hanc curacione diuulgaret. do
 nec ostendisset se sacerdotibus
 et sacrificiū in lege preceptū pro
 sua mūdacione abstulisset. legalia
 em̄ habuerunt causam suā et
 obligacione usq̄ ad xpi passionē
 In qua oblatū e omni perfectū

sacramenti euacuatiū legalū. Et
 ideo usq̄ tunc xpus legalia serua
 uit. sicut declaratu fuit. mathei
 v super illud uerbum non ueni
 soluere legem sed adimplere. Et simi
 liter alia seruanda mandauit ut
 hic patet. Et egressus cepit predi
 care et diffamare sermonē s̄z p̄
 factam oblatione predictam ut iam
 nō posset manifesto manere in ciui
 tatem q̄ter pressuram homi sibi oc
 currente ad querendum sanitatem. **¶**
 Audendum miracula. **¶** Et iterū in
 trauit in capharnaū. **¶** Postquā de
 scripta e xpi predicatio. **¶** Et con
 destribitur in surgens exca iudeorū
 emulacio et hoc in quatuor capibz
 s̄z paralytici curacione. In mathei
 uocacione. In discipulorū xpi argu
 acōe et in manu aride sanacione. **¶**
 Pars incipit abi. **¶** Cum preteriret
 uidit leui q̄rabi. **¶** Erant discipuli
 iohannis quatuor in principio
 tertij capituli. **¶** Circa p̄mū p̄mitti
 emulacionis occasio. **¶** 2o emulorū
 peruersa cogitacio abi erant autē
 abi quidam des̄ctis. **¶** 3o apostorū
 confutacio abi. **¶** Quo statim cogitō
 iestis. **¶** Iste tres particule exponit
 sunt. mathei x. in principio capiti
 excepto q̄ abi tunc tunc modus of
 forendi paralytici ap̄t xpi. qui h
 exprimitur. cum dicit. **¶** Et cum nō
 possent eum offerre illi p̄tuba
 midamic tertiū s̄z domus in qua
 erat xpus. **¶** Ad cuius intellectu
 sciendum q̄ domus mēa illa pla
 na tecta et abi ascendunt hoies
 causa recreacionis ad habendum
 acetem et confabulandum ad
 uicem. quia de tecto vniq̄ domus

Gla. 4

potest de facti transire ad tectū altius
Et propter hoc dicit saluator mathei 23
Quod rōne auditis a m deserto predi-
cāt super tecta & in publico Vbi con-
ueniunt homines et in quolibet tecto
est cōna clausura que aperit̄ quando
homines de domo ascendunt super tectū
et claudunt̄ quando descendunt
Illi qui portabunt̄ astm̄ paralyticū
impotentēs ingredi domū in qua
erat xp̄us propter turbam̄ que non
solū erat intra domū sed etiam
ad ostiū per aliam domū contiguam
portant̄ illū paralyticū in qua cū
xp̄us clausuram tecti predictā sub-
miserunt paralyticū in lecto ante
xp̄m Tercia exponantur sicut ex-
posita sūt mathei 23 **¶** Et tū p-
teriret̄ hic de stulticia emulatio
iudeorū contra xp̄m in machinacōe
Et p̄mo ponitur emulorū murmuratio
2o corp̄ confutatio ubi hoc auditore
sūt Circa p̄m̄ dicit̄ vidit̄ leui-
alphi martheus em̄ ante vocacionē
leui vocabat̄ et erat filius alphi
et exponant̄ sicut exposita sūt
mathei 23 **¶** Et erant discipuli
iohannis Hic destruitur emulatio
iudeorū contra xp̄m in discipulorū
arguendō volentū retorquē ap-
parentē defectū licet non existe-
tem discipulorū in magistru Et
ponit̄ duplex casus 1o ubi ponit̄
Et factū ē accip̄ p̄m̄ casus ē q̄
arguebant discipulos 2o co q̄ nec
accusabant sicut discipuli iohannis
et pharisei Sed xp̄us eos confu-
tat discipulos suos rōnabiliter ex-
cusando Expositio lictē patet ex
hijis que dicta sūt mathei 23

capitulo parā ante mediū capitulū
Et factū ē iterū Hic ponitur
secundus casus quā arguebant
discipulos 2o co q̄ uellebant sp̄ias
et comedebant in die sabb̄i Sed xp̄s
confutat per scripturā veteris testam̄
ti Et patet expositio huius lictē ex
ditis mathei non capitulo in p̄mi-
pio hoc excepto q̄ hic additur sub
abyathar p̄m̄ce sacerdotū et
videtur hoc falsū quā p̄m̄ce
sacerdotū tunc erat achmelech
Ut hi p̄mo argum̄ 2o dicitur
q̄ abyathar erat filius achmelech
et tunc agebat sacerdotū subpa-
tre Per imitacōem magis exponit̄
hic abyathar quā patet eius
achmelech Quia interfecit achme-
lech a saule abyathar filius eius
fugit addauid ut ibidem dicitur
et fuit socius armois et laboris
ap̄us et per tōm̄ maioris nom̄is
et auctoritatis quā fuerat pater
eius quorū hoc hic exponit̄ ta-
cito patre **Cap. iii**

At introuit̄ iterū hic
ponitur q̄rtus casus
de sanacione habentis
manū aridam Vbi
p̄mo ponitur iudeorū in sidicio
Secundo corp̄ confutatio ubi
ait hom̄ 3o corp̄ obstinatio ubi
exemtes aut̄ 4o parit̄ duas
p̄mas parit̄ patet exditis ma-
thai 23 capitulo Vbi casus ille
plenius ponitur hoc excepto q̄
subditur hic licet sabbat̄ hoc
facit̄ an male Circa quod sc̄e-
dum quod aliqui sūt actus bo-
ni in die sabb̄i qui tamen esse
non hnt̄ bonitatem in genere

moles sicut edificare domus ul' huius
 talia non erant licita in die sabbati
 Alij autem actus sunt boni in gñe
 moie secundum se sicut sunt opa
 virtutis et talia licita sunt in die
 sabbati de quibus erat sanatio mag
 arde quia erat opus pietatis et
 tunc hoc erat ad gloriam dei manifest
 tandam in quantum fiebat miraculo
 se. Et de talibus illi debet ee
 dubium qui possunt fieri in die sabbati
 non solum licite sed et laudabiliter
 Et hoc est quod dicitur licet sabbat
 bene facere quasi dicitur certum est omni
 bus quod sic animam saluam facere
 est a homine curare. Et accipit
 hic anima a p'p'o homine quia est
 principalior pars hominis et per
 talem modum loquendi dicitur exodi
 primo Omnes anime que egresse sunt
 de femore iacob. At illi tacebant
 non potentes contradicere uerbis eius
 nec tamen uolentes confiteri ueritate
 et circumspectis eos in uia que
 corpus caritatem et malitiam. Ad ma
 iorem intellectum huius dicti que
 uerum ira fuit in xpo. Et arguit
 primo quia non quia non est nisi du
 plex ira secundum doctores ka
 tholicos scilicet ira per uicium et ira
 et per zelum sed uicium fuit in xpo
 ergo. Probatio in moie quia
 gregorius dicit quod moralium quod
 ira per uicium excedat oculum in
 ira per zelum ap'm turbat. Sed
 oculum in ira non fuit in xpo ex
 ceptus nec turbatus ergo ar
 Item apponitur mansuetudo
 ut h' q'uo ethico. Et xpus in xpo
 uicium fuit mansuetus ergo in
 xpo non h'uit locum. Contra dicitur

in iustia. Circumspectio est eos in ira
 1. Secundum quod ira est appetitus com
 dicitur propter illam in uia sibi ul'
 alii ut h' in uerbo. Talis autem am
 dicitur appetitus propter ordinem rationis
 et sic est uicium et uocatur ira per
 uicium. Sequa dicitur iacob primo
 Ira uiri iusticia dei non operatur
 Alio modo pro appetitu secundum ordinem ra
 tionis et hoc est laudabile. Secundum
 quod dicitur ps. lxxi. letabitur ius
 tus cum uidit committenda. Illud est
 laudabiliter appetit de quo quis ius
 to letatur. Et talis est ira per zelum
 secundum quod dicit beatus augustinus sup
 iohannem in capitulo de celo domus
 dei comeditur quia omnia peruenit
 que uidet emendare cupit et talis
 ira fuit in xpo. Unde iohannis secundo
 et si emendare non potest colleat
 et gemit et talis ira fuit in xpo
 Unde iohannis secundo illud ps. lxxviii
 Solus dominus tuus comedit me quod
 traditur tanquam dictum de xpo
 Ad primum dicitur quod ira per zelum
 in nobis bene aliquantulum turbat
 oculum mentis quia potentia ac
 sic se habent quod anima intentata
 actu suo alia remittit. Et ideo
 motus ire qui est in irascibili pro
 quantum sit moderatus ratione
 impedit intellectum a contemplatione
 ueritatis et sic dicitur turbare oculum
 in ira. Talis tamen turbatio
 non est peccata. Verumptamen
 xpo non h'uit locum quia uirtute
 diuina quolibet peccato remittit
 agit illud quod erat sibi quod ira
 quod uia non impediatur aliam mac
 tu suo. Et ideo sicut gaudium sui
 rationis in anima xpi non impe
 diebat dolorem passionis in

parte in fidi. sic ecomiso motus ve
mparte in fidi in nullo impediebat
actum mentis siue rationis Ad secundu
dicendum qd vna e preter rationem
apponitur mansuetudini non aut al
la que e moderata voc quia de voc
mansuetudinis e qd faciat talem mo
deratione **¶** Exeuntes aut phei
hic describitur iudeorum obstinatio
quia nec verbis xpi nec factis
resisterunt amalo suo sed magis
obstinati sunt incipientes machinari
in morte xpi cum herodianis hoc
exponitur dupliciter quia dicitur aliq
q ista herodianis fuerant quida uidi
figentes quandam sectam nouam
dicentes de herode astolomita qd
erat messias moti ex falso intell
tu allius quod dicitur gn xlix No
sufferetur streptu de iuda **¶** Vbi
dicitur q ablati regni amba iude
erat signu aduentus messie Isti aut
herodes obtinuit regnu allud. cu
tamen est aliomgenia quia pater
eius fuit ydunneus secundum quod
dicit iosephus et alii historiogra
phi et quia messiam pmissum illi
intelligebant regnare compalio
nec videbant aliu regnare tuc
in iudea nisi herodem qd diximus
eum ee messiam. cu tunc aphe
tia iacob predicta est secundum
uoluntatem intelligenda de xpo. q
natus fuit tempore dicti herody
¶ Ut hi mathi ij Isti igitur hebant
ocasionem persequendi xpm
ee xpm sic erat sedm uitate
erat contrariu secte sue Alii aut
dicunt q isti herodianis erant mi
lites herodis et domnabatur in
galilea non sicut rex sed sicut

annas q fuit
filius pdr herodis

herarcha ut hi luce iii Et iste
interuenit iohanne. ex quo
habebat aliquam occasionem persequi
di xpm quem predicauit iohannes
Et ex hijs patet malicia phariseorum
qui tunc per uersis hominibus tractabant
ad perdendum xpm Quis aut
cum discipulis suis secessit hoc
exponitur e mathi xij et dixit
discipulis suis ut nauicula phi de
seruaret ut ostendens in se infir
mitatem carnis Quia aut habent
plagas. a. in firmitates carnis
et spiritus in mados ut quibus
ostendebat uirtute suo deitate. v.
tunc em necesse e confitri fuisse
in xpo s. in firmitate in carnis
et potentia deitatis Et ideo uirtu
q manifestabat xpus in opibz
suis tu ee filius dei coniectura
liter loquebantur et uehemeter
communabatur eis eius causa assign
nata e supra pmo capitulo
Et ascendens in monte postq
descripta e xpi predicatio per
scripim tantu hic conter descri
bitur eius predicatio etia per
aplos et pmo describitur ptra
collo 2o dte tollomus ex
tatio in capitulo i et uacant
duodecim Circa pmo pmo
ptra confertur em dubiu re
mouetur ab e et uenit ad do
mu Circa pmo electo aplos
et mis et nomina eor et po
testas eis collata Et patet se
tencia ex hijs que dicta sunt
mathi x a. hoc excepto bo
anerges. quod e filij comitum
Sic em uocati sunt xpo.

Quia in transfiguratione xpi au-
dicunt uerbum dei patris de xpo
dicentis hic est filius meus dilectus
et quodlibet uerbum uocatur
tonitruum secundum illam modum lo-
quendi Job xxi. Cum paruam
fallam sermonis illius audierim
tonitruum magnitudinis qui poterit
mirari. **E**t uenit ad domum h
remouetur dubium ex hoc cum ad
contulerat potestatem predicandi
apostolis posset aliquis credere quod
per persona quia uellet a predicatione
cessare quod uenit per hoc quod
feruenter predicauit quam prius
Et iste feruor primo ostenditur
magis in speciali sermo cao
Idem circa primum dicitur feruor primo
ostenditur. Quod uerba locutio ex hoc
in surgens repellitur. Et cum audisset
sui. Circa primum dicitur. Et conuenit
sterum turba ad audiendum uerbum
dei ab ipso. et a pe. ita feruenter inten-
debat predicationem quod ipse et discipuli
eius non habebant tempus manducandi.
Et cum audissent hic uerba
locutio in surgens ex predicto fer-
uore repellitur. Et hoc miribus cau-
bis. Secundus ponitur ubi. **E**t scri-
be Tertius ubi. **E**t uenit in eis
Circum primum sciendum quod illi qui erant
de cognatione sua ex parte matris
audientes in solium feruore magis quod
sicut dicitur est. **E**t feruore predicandi
obmittit horam comedendi. Vi-
debant etiam in uultu eius in so-
lunt claritatem ex uirtute diuinita-
tis procedentem. Item audierat ac-
loquentem sedimus audire et mis-
erita. et per conuersus eis non intelligibi-
lia ideo credebant eum loqui sicut

acceptum uel furiosum. Ideo uoluerit
eum tenere et ligare ne sibi uel alijs pos-
set nocere. et isti mouebantur ex parte
circa casum secundum qui ponit eum
subditur. **E**t scribe Considerandum
quod isti mori contra xpm inuidia et ma-
lignitate dicebant xpm hic quendam
demonem per eius uirtute expelle-
bat demones in fiores acorporalibus
obsessis ab eis. Et ad xpm illorum et
astors uerba uerba repellit cum
dicitur. Conuocatis illis. Quia
credibile loquendo ostendit se non
esse furiosum et uera et sancta do-
cendo ostendit se non hinc demo-
nem priuatum cum sit pater men-
daci ut hinc Johannis viii. capitulo
Cetera patet ex dictis que dicta sunt
matthi xxi. xii. cao. **E**t uenit
in eis. Hic contra ponit tri-
casus quod cum predicante mirari
fuit sibi in fidiore quod in eis et
fices stabant foris ad temptandum
si ex affectu carnali ad iram di-
mitteret uel mirumperet predicationem
Et ipse hoc uerbum malignum re-
pulle rationabiliter ut patet ex
his que dicta sunt matthi xxi. g.
Tertium. **Capitulum**
A cepit. Hic contra os-
tendit feruor predica-
di in speciali. Et primo
describitur feruor predicandi. Quod
ex hoc in surgens uerba enulacis
in principio sermo capitulo. Circa
primum euangelista primo describit
topum. Quod predicandi fructu
ubi et dicebat. sic est regnum dei.
Quod confirmans miraculum dei ubi
Et ait in illa die. Circa primum de-
scribitur primo predicandi xpi
tempus et modus. Quod predica-

comis parabola sicut typus ubi et
exijt similes Qd huius parabole ape-
ritur intellectus ubi et tu est singu-
laris Et ista pars dividitur in duas
partes quia pmo aperitur intellectus
parabole aptis specialiter Qd predi-
catur apertius per apostolos omibz
generaliter ubi iniquum venit lu-
terna Tres pmo partes exponere
sunt mathei xxiij capitulo a pauca
exceptis Et tunc est singularis a-
contra pressuram turbas tunc ex-
ponit parabolam aptis nro
Nunquid venit lucerna hic of-
fenditur doctrina ewangelica per
aptos publicanda quod factum est
post ascensionem xpi ad celos Tunc
enim dispersi sunt per orbem ut
in omnem terram exiret sermo p-
dicacionis eius et etiam ante passi-
onem xpi missi sunt ad predicanda
non tamen ita diffuse Et hoc e qd
dicitur Nunquid venit lucerna
ad doctrina ewangelica Quia illud ps
lucerna pedibus meis Verbum tuum
ut sub modio ponatur et non oc-
culte et in latebris doceat sicut
doctine suspecte hereticorum et homi-
nialorum quasi dicit non nomine ut
supra candlabrum ponatur hoc e
in palam et publice doceatur qd
dicitur sic non e enim absconditum ali-
quid quod non manifestet quia illa
que xpus docuit aptos secete
voluit per aptos predicari publi-
ce et manifeste Sed in quod di-
cit mathei x. e. Quod in aure
auditis a deo dicitur intelligendi
doctrinam xpi audiat quasi dicit
talis potest p se non solum sibi
intelligendo sed etiam alijs aptos

docendo Qd dicitur In qua men-
sura mensi fueris remetetur vobis
Quod exponit veda Si scierit
que valetis bona facere et proximi
timare studetis adesse divina pe-
tas que vobis impia sensum alacra
capiendi conferret et in futuro re-
tribuone eternam adiret Et id
subditur Et adicit vobis Qui ei
habet dabit illi qui habet fidem et gratiam
exopti talis gratie meretur ppter
sibi datur gratia ad augmentum pro-
cedentis Et qui non habet sed fidem et
gratiam quales erant scribe et pha-
risei Et hie auferret ab eo quia no-
ticia legis quam habebant ablata fuit
ab eis iniquitate non valuit eis ad
salutem sed magis fuit eis aug-
mentum sicut dampnacionis Quid dicitur
saluacionis luce xxiij capitulo Ser-
uus qui seruit voluntatem domini
irapudabile multo plagis Et dice-
bat sic e regnum dei Hic conter-
describitur predicacionis xpi fructus
pmo in vno homine Qd in con-
munitate ubi Et dicebat In
assimulabimus Circa pmiu sermone
p per sermone intelligitur predicacio
sicut patet in parabola precedenti
expositis apto accepto in aliquo ho-
mine fit talis processus Quia
pmo concipitur timor diuina iu-
dicialis et signatur per herbam
que e quid imperfectum in dicitur
fructificat pmiu herbam Et qd
ex timore cessat homo amarus
inquit se oportet in bonis qd
suo concipitur spes diuina b-
ficiois que signatur per spicam
in qua ramus e spes gratie futuri
tunc dicitur De in spicam

3o ex hoc datur calcitrans amor
 qui h[ab]et opus perfectu[m] & ideo signat
 pleni fructu[m] cum dicitur Sem
 pleni fructu[m] quia ut dicitur ad roma
 nos xiiii capitulo plenitudo legi
 e dilectio & tunc e homo dispositus
 ut de statu gratie p[er]transat ad
 gloriam. ideo subditur & cum ipse
 produxit fructu[m] statim mittit sal
 tem s[er]ape dno ab scindendo iustas
 et de p[ar]te iusta ut transierat ad glo
 riam. ideo subditur Quomodo adest
 messis & collecto iustis in patria.
Hic dicitur cui assimilabimus
 hic dicitur de tribu[m] predicat
 ionis xpi[ist]i quantum ad communita
 tem ecc[lesi]e que paruo statu erant ad
 magnu[m] sicut synagoga grami &
 patet sententia ex dicto mathei
 xviii capitulo .d. exopto q[ui] hic sub
 ditur & talibus milibus parabolis
 loquebatur e[is] ut potuerant
 audire. quod exponit th[om]as d[omi]n[us]
 dicens Quomodo tunc erant audite
 te a consuetis nominibus in scrip
 turis s[ed] per similitudinem veru[m] san
 ctu[m] que erant eis cognite. Et
 hic videtur contradicere et q[ui] p[ro]p[ter]
 dixit xpi[ist]us apostolis eodem t[em]p[or]e
 Vobis datur e[st] n[on] n[on] s[er]u[m] dei
 qui falsi sunt in parabolis ut evi
 dentes videntur et non videntur.
 Et matheus xviii in parabolis loq[ui]
 tur quia videntes non vident. et
 dicitur q[uo]d facta scriptura hac h[ab]et
 p[ro]p[ter] quia sub vna littera h[ab]et plures
 sensus. quos aliqui sunt peccatores
 et alij magis latentes. Et ideo in
 parabolis p[er] turbe cupiebant sen
 sum magis patentem. non aut[em] latere

Sed de tali intellectu docebat xpi[ist]us
 ap[osto]los ad partem ideo subdit sed su
 autem discipulis suis differebat omnia
 de turbis aut[em] predictu[m] e[st] aut[em] iude
 tes et non videntur. & capiunt sen
 sum magis patentem. non aut[em] late
 tem. Et aut[em] illis nulla die. Hic
 tunc describitur miracula doct[ri]ne
 q[ui] confirmata. Et p[ri]mo describitur
 miracula in mari. Quomodo in p[ri]mo
 ex capitulo s[er]ua p[ri]mo partis patet
 ex his que dicta sunt mathei xviii f
 t. v. omne. **Cap. v.**
A transierat hic con
 describitur xpi[ist]i mira
 cula facta in terra ad
 doct[ri]ne sue confirmatione[m]. Et p[ri]mo
 describitur demoniaci curatio. Sed
 filii archimagoi respiciant ibi. Et
 cum ascendisset i[n] nauem p[ri]mo
 induas. quia p[ri]mo describitur curatio
 demoniaci. Quomodo de curatio ap[osto]li cura
 ti ibi. Cumq[ue] ascendere. Exponit
 p[ri]mo partis patet ex dictis mathei
 xviii q[ui] pauca exoptis. que discun
 rentur ad curat[ur] et demoniaci
 homo in spiritu immundo obsessus a
 demone mathei xviii q[ui] dicitur
 q[uo]d erant duo. h[ab]et quod dicitur q[uo]d
 scdm[us] veritatem duo erant demo
 niaci. Ut dicit matheus sed unus
 erat superior altero in quo erat legio
 demonum. Ut dicitur in s[er]u[m]. Et
 iste solus denominatur hic amaro
 et alius tacetur. quia n[on] erat
 ita famosus in malo. et semper
 die ac nocte in monumentis s[ed] gen
 tilium dampnatoru[m] super quoru[m]
 annas demoniaci nam habant
 potestatem. Et ideo habitant ubi
 corpora eoru[m] erant sepulta tam
 q[uo]d habent potestatem super ea

incoata . q per narces in aias scis
 se transfert et amicos dei et prophetas
 constituit que translatio non potest
 intelligi q sapia incoata sit alicubi
 ubi prius non erat cu de necessitate
 sit ubiqz presens Et quia causat i
 nouu effectu Vnde aut talis virtus
 fuit virtus diuina tantu uel cu her
 humana dicitur in fine huius capi
Quis me tetigit Non quod ex
 ignorantia sed ut per confessione
 multis sanato appareret fides eius
 et xpo commendat Et quia ma
 festatio miraculi dicte sanacionis
 debebat ad dei gloriam et archisma
 gagi assentione . ut per hoc certifi
 carent defutura suscitaco filie sue
 turbe te conpmid . licet in tali ps
 sura cum tanges totalit . non ta
 men tangebant cu cum tali deuocoe
 et fide sicut illa mulier tetigerat
 et detali tactu singularit querebat
Et circa terciam partem dicit sic
 Quid uobis magistra licet em re
 derent apm posse sanare non em
 amotis eam suscitare **Et** quo pz
 q eorum fides erat imperfecta Et
 non admittit quemquam se sequi ac
 ostendens q in opibus miraculo
 no debet facies quere ostentione
 in hoc datus exemplum discipulis
 qui erant facturi miracula **Veru**
me quia in opibus miraculo si ma
 nifestatur dei gloria qd aliquando
 faciebatur miracula ualde publice
 sicut patet in lazari suscitaco et
 teri matris alluicaco . ostendens ex
 emplum discipulis ut in talibus q
 uerone dei gloriam tantu et non
 pnam tabita em die snt dices

hebraice . quata pma e nome et
 secunda uerbum ut patet per inter
 ptacione Sciendum tamen q tabita
 non e nome comue sed e nome ppi
 illius puelle que fuit suscitata **Et**
 patet per simile Acta xpo ubi de
 m rappe autem fuit quedam discipula
 nomine tabita **Et** adeo martius pro
 nome ppi potuit comue interpretado
 s puella . Sciendum etia quod illud
 q ibi interponitur s tibi dico no
 e de significato sermone hebraice h
 potit sed addita fuit ab euangelista
 ad maiorem expressione . quod ad
 uerbum xpi illa puella suscitabat
Et precepit illis uehementer . ut nco
 illud sicut causa iam e expressa
 per hoc uolens dare exemplum ad
 ut non querent ostentaco in opibus
 miraculosis **Et** iussit illi dare ma
 ducare ad pbacione eue resurre
 ctionis sicut et xpus p resurre
 ctione suam manducauit cu aplos
 ut hi luce xpo **Ad** maiore
 euidentia corp que dicte snt hic
 et alibi de miraculis **Quere**
 utra corpus fuit miracula sola
 uirtus **Et** arguit q sic **Dicit**
 em leo papa in epla ad flamanu
 cum in xpo snt duo nature una
 corp e . s diuina que fulget in
 uaculis . alia s humana que suc
 cumbit in uinis **Agitur** sicut se
 ht humana natura ad succubendu
 in uinis se se ht diuina ad agendu
 in opibus miraculosis **Et** sola na
 huma in uinis succubie quia ta
 lia pati apignat deitati ergo so
 la natura diuina agit in opibus
 miraculosis **Et** confirmatur aucto
 ritate ps 133 Qui facit mira

bilis magna solus. ergo sola deitas
e principalis agendi miracula. Item
opera miraculosa procedunt totam
virtutem in caritate in aut hinc
in christo creata e ergo ut videtur in
nullo attingit opera miraculosa
Contra quia christus per tactum corpora
sanabat miraculose. ut dicitur de
muliere patiente fluxu sanguinis
Et infra vii. quotquot aut tange-
bant eum salvi fiebant. Agitur
talis tactus nichil ageret ageret in
sanatione predicta frustra adhibentur
quia non convenit christo aliquid
frustra. Ergo ille tactus aliquid se
faciebat. et certum e quod per tuncbat
ad humanitatem ergo. Respon-
sio in hac questione sic procedendum
quia primo videndum qualiter viri facti
viri uel defuncti. quorum miracula
scripta sunt in illis operari fuerunt
Secundo qualis christus in quantum
homo operatus fuit. Contra primum ali-
quid e certum se quod miracula non pos-
sunt fieri aliqua virtute tanquam
principalis agente nisi virtute
divina. Quia sicut tactus e operatio
miraculosa procedit totam facul-
tatem virtutis recte. Similiter
certum e quod sancti viri ad miracula
possunt operari merito quia fre-
quenter expectant e miracula facta
fuisse adeo ad preces sanctorum.
Sed dubium e. Utrum cum sancti
in miraculis aliquando operari
sunt per aliquam virtutem in eis
existentem. non quia illa sit prin-
cipalis ratio agendi sed tantum in
strumentalis. ut sic deus tanquam
principia agens facit miracula
per sanctos tanquam per quodam
instrumenta. Et hanc questionem

relinquit Augustinus in libro de ci-
uitate dei in soluta. ubi enarrat
multis miraculis martirum dicit sic
Sicut cum deus per se ipsum in
aqua res temporales operatur et in
sua per suos ministros operatur
et eadem opera que per ministros fa-
cit. suo quodam facit etiam per
martires spiritus sive per homines ad
hunc in corpore constitutos sicut deus
operatur per angelos quibus in quibus
inuisibilis in mutabilis in corpore
imperat operatur. ut que per mari-
res fieri dicitur eis orationibus tantum
et impetrantibus. non etiam opera-
tibus fieri sicut alia istis sicut alia
illis modis qui in nullo modo comple-
di amorem libus possunt. et tamen
attestantur hic fidei in qua carnis
in eternum resurrectio predicat. Be-
atus vero Gregorius hanc questi-
onem determinare videtur. In
libro dialogorum ubi dicit sic Qui
deuota mente deo adherent in rebus
necessitas exposcit ex his signa
in ueteris solent ut in terra quam
aliquando christus faciunt aliquando
ex potestate concessa uel adeo. Et
hanc probat consequenter ratione et exem-
plo. Responso autem talis e cui con-
tradictur illud quod e maius. Non
e minus si aliquando concedatur quod
e minus. Sed maior e potestas
filii dei fieri per adoptionem cum
hanc solum sanctis concedatur qua
miracula operari. quod aliqui malis co-
cedunt. Ut in archi. vii. capitulo. Et
primo conceditur hominibus sanctis. Quod
quod de a. hominis primo. Quotquot
autem receperunt eum dedit eis potes-
tatem filios dei fieri ergo. Et
probat hoc exemplo. quia petrus

sustinuit tabyram orando. **C**irca
 articulo 10 capitulo Ananiam cetero et
 saphoram morti tradidit subito abs
 qz oratione sed solum culpam coram
 recipiendo articulo 10 capitulo. Et sic illud
 factu fecisse ex aliqua potestate
 sibi concessa adeo tamquam in strum
 tu diuine iusticie. Quomodo ad hoc iude
 face qz gratia diuidi per gratiam
 gratis datam. **E**t licet aliquando ab
 aliquibus dictu fuit qz gratia gra
 tum faciens nil ponit manum
 de gratia gratis data ab omnibus
 conceditur qz aliquid ponit. **T**alia
Et hoc patet manifeste de gratiis
 gratis datis que vocantur sermo
 sapie. **E**t dicitur in 1o corinthios 12
 signat quasdam eminentes cogita
 ones diuinitatis et humanas que
 ponunt aliquid in anima. Similiter
 fides prophetia genera linguarum in
 terpretatio sermonu. **E**t eadem ra
 tione videtur qz gratia sancta
 operatio virtutu et miraculor.
 quia ponitur gratie gratis dato
 dicunt aliquam virtute in anima
 existentem. **D**icitur tamen aliqz qz
 ista virtus operantis miracula n
 Talia virtus mansua per modu
 hitus sed per modu passionis in
 sanctis. **S**icut et prophetia. **Q**uod
 quod et tales non possunt face mi
 racula quocumqz volunt nec
 prophetare sed quicquid sit de gene
 ratio tamen non valet quia sicut
 dicitur e talis virtus operandi mi
 racula non e principalis sed ta
 tum in strumetalis. **I**nstrumetu
 aut operari non potest quauis
 sit perfectu per forma sua nisi
 moueatur actualiter per manu ar
 tificis. **S**icut patet qz securis no
 potest secare nisi per manu ar

tificis moueatur. **E**t ideo dicit qz talis
 virtus sit mansua non potest tamen ope
 rari miracula absqz motione diuine
 virtutis principalis agentis. si tamen
 talis virtus sit mansua vel per mo
 dum passionis transiens solum sicut
 e motus instrumenti commouet ab age
 te principali nichil de mo. **Q**uod ad
 distinctionem inducitur illud quod a sancto
 et doctoibus catholicis dicit de sancto
 noue legis. videlicet quod efficiunt quod
 figurant. Ita qz tamquam quodam instru
 menta diuine misericordie agunt ad
 inducendum gratie apam in strumetalis
 attingendo. **V**el saltem aliquam di
 spotione ad ipsam est caratorem ut
 aliquid simile correspondens in factis
 que non impedit caratorem. Ita qz in
 factis e aliqua virtus ad offi
 ciantum modo predicto et tamen sa
 cramenta consistunt in quibusda rebus
 sensibilibus. **E**t ideo multo fortius
 videtur qz in animabus sancto
 riorum defunctorum vel conuentu passu
 poni aliqua virtus diuina eis con
 cessa in operibus miraculor per modu
 predictu. **H**oc dicitur patet qz dicitur
 sit de humanitate xpi que e organi
 nu seu instrumentu conuictu opus
 delectat. **S**icut manus e instru
 mentu artificis. **H**omines aut aliq
 quantuqz sancti non sunt sic con
 uicti. **E**t ideo sunt quasi quodam in
 strumeta delectat separata. **Q**uod instru
 mentu aut conuictu magis participa
 efficiunt agentis principalis quam
 separati. **E**t ideo talis virtus ape
 rari ad miracula officinarum inue
 niunt in humanitate xpi quam
 in quibuscumqz alijs. **H**oc dicitur
 patet respondet ad argumta ad
 primu dicendum qz simile tenet qz
 ta ad hoc. **Q**uod sicut humanitas
 in primo fuit ratio patendi. sic dei

tas exatio et principii faciendi
 miracula principaliter non tamen
 tenet quantum ad secundum. quia non
 repugnat humanitati christi. **Sed**
 per se admirabilia per modum instru-
 menti repugnat autem deitati quali-
 tercumque patri. Verumtamen ratione
 ademptitatis supponit admodum com-
 munitatem. quia sicut hec est vera
 deus passus. ita hec hec est vera.
 demonstrato christo. Iste puer requirit
 stellas. **Ad** illud quod introducit
 de psalmo dicendum quod solus non
 excludit humanitatem tanquam in-
 strumentalis agente sed tanquam
 principalis. **Et** sic intelligendum.
 respectu aliorum sanctorum quod solus
 deus facit miracula tanquam prin-
 cipale agens. **Ad** secundum dicitur
 quod instrumentum in virtute principa-
 lis agentis bene attingit ad aliquid
 quod excedit facultatem ipsam. tunc
 mentem ei secundum se sicut calor
 materialis in virtute anime ge-
 nerat carnem. **Et** hi scilicet de a-
 nima dignitate autem in contra-
 rium concludunt tantum quod humani-
 tas quod agebat ad miracula sicut
 agens in instrumentale et secunda-
 rium quod conceditur. **Cap. vi**

VI
 Egressus inde abijt
 in patriam suam et sequebatur
 illud discipuli sui et factus

Et factus
 sabbato postquam de-
 scriptus est feruor pre-
 dicacionis in christo h
 contra deservit inuolucrum
 contra apum per doctrinam et mira-
 cula apum. **Et** patet sententia ex
 dicto mathei xiiii f. et g. exceptis
 que sequuntur. **Nome** hic est
 faber. in matheo dicitur fabri fi-
 lius. **Credebant** enim isti quod esset
 eiusdem artis cum patre suo pu-

erius ioseph qui dicitur fuisse
 faber lignarius. **Et** probabile videtur
 quod christus eandem artem exerceat
 quia non fuit occupatus in doctrina
 et miraculis christi ad tresdecim
 annos. nec ante fuit in
 studio. **Secundum** quod dicit iohannes
 vii. Quomodo hic iudeus scit si non
 deditur necesse verisimile quod tanto tempore
 fuit occupatus magis autem verisimile est
 quod fuit occupatus in arte patris sui pu-
 tatur quam in alia. **Et** hoc videtur
 per verbum istorum qui erant dona-
 tares. qui modum suum conuendi cog-
 noscebant et fabri cum vocabantur
 non poterat sibi virtutem collam fa-
 cere. **Istud** non posse non referunt
 ad potentiam apum absolutam sed
 congruitatis et decencie. quia non
 erat congruum quod ab iis fieret multa
 miracula. **Cuius** causa subditur. **Et**
 mirabatur quod incredulitate christi
 fides enim credentium est in christo
 de congruo quod eis fiant mira-
 cula. sicut patet capitulo predicto
 de muliere sanguiflua a. **Cui** dicitur
 et christo fides tua te salua fecit
Et in multis alijs locis in eu-
 gelio simile habetur. **Et** circuebat castella
 in circuitu docens. qui su-
 doctrinam eius repulerant. come-
 menter ad alios docendos tran-
 siuit et ita fecerunt apostoli. **Se-**
 cundum quod dicit actuum xiiii. **Et**
 vobis oportebat primum loqui sicut
 iudeis verbum dei. sed quia re-
 pulistis illud et indignas nos
 iudicastis eterne vite conuictum
 ad gentes sic enim precipit nobis
 deus. **Et** vocauit duodecim
 discipulis tertio capitulo descripta
 est colla potestatis predicandi

facta apostolis **H**ic describitur con-
 versio dicitur potestatis **E**t primo describitur
 apostolorum missio ad predicandum
 Secundo eorum reversio ad christum ubi et
 conuentiones apostolorum ad christum prima indu-
 as quia primo describitur dicta missio
 Secundo ex hoc surgens herodis appi-
 nio ubi et auditur rex herodes Ex
 positio prime partis patet ex dictis
 mathei xxi a. et v. exceptis que se-
 runtur sed calcatos sandalijs anathem
 dicitur q non portarent calciamenta
 Ex quo patet q sandalia non dicitur
 calciamenta esse quia illis poterat
 uti apostoli et hic dicitur vngelbat deo
 multos reges egros Ex hoc loco pa-
 tet q vntis optima que e in firmo-
 rum fuit in scriptura a xpo **E**t auditur
 rex herodes **H**ic tunc describitur
 appinio herodis de christo **E**t dicitur in
 duas partes scz primapalem et mnde-
 talem Secunda ubi ipse em herodes
 Circa pmi sciendum q apud predica-
 tibus aduentu xpi et eius miracula q
 non solum erant predicantes sed etiaz
 facientes miracula in nomine eius
 Herodes audiit fama de ihu et
 credidit licet fto quod ipse eet io-
 hannes baptista quem ipse decolla-
 uerat et quod amicus resurrexisset
 Ex quo patet q ipse herodes fuit de
 secta saduceor qui negabant resur-
 rectione sed de secta pharisaeor qui
 eam confitebantur **H**ic hie acta xpi
 Circa patere ex dictis mathei xxi
 a. ipse em herodes **H**ic ponitur
 incidentalis mencio em primapalis
 euangeliste erat describere gesta
 xpi et quia ipse appinone herodis
 de xpo fecerat mencioem de io-
 hannis baptiste decollatoe qo mci-

denraliter describitur hic modum dicit de
 collationis **E**t primo describitur eius mar-
 ceratio **2o** mtracur decollatio ubi hero-
 dias autem **3o** decollari simulatio ubi
 duo audito discipuli eius venie **4o** Se-
 tentia autem ista etia parca patet ex
 dictis mathei xxi a. ex ceptis que
 sequuntur **¶** Circa partem in scdam in
 scdabatur herodius illi apa em tmebat
 ne herodes ad predicacione iohannis de
 peccato suo penitet et eam marito
 suo reddet **E**t adeo querebat mortem io-
 hannis herodes aut metuebat iohanne
 solo em metu tenebatur abinterfectoe
 iohannis quia ipse sanctitate eius que
 erat nota toti populo tmebat si ioh in-
 terficeret ne totus plus in surgeat con-
 tra eu ut plenus patet mathei xxi
 et libenter eum audiebat ac **¶** Coeli q
 tud erat simulatoriu ut ex tali auditu
 iohannis et obtempore dictis eius
 maliquibus retinet ipse a rebellion q
 apm et simili quod peca iuravit dae
 puella salami quidquid potet fuit ma-
 liciose factu ut ratione iuramenti et mil-
 titudini magnor cu eo comedentiu
 hret occasione decapitandi iohanne
 absq rebellion ipse qui hnt eu ex-
 cusatum saltem in parte ipse ista **E**t
 hanc sententiam tenet beda **¶** super
 locu istum **E**t quod subditur **E**t contris-
 tatus e rex dicit beda q licet contris-
 taretur in facie letabatur tamen in corde
¶ **E**t conuentiones **H**ic describitur
 reuersio aplos ad xpm **¶** Ubi describitur
 pmo conuersio xpi ad aplos redi-
 tes **2o** ad aplos xpm sequetes ubi
 et uiderunt **¶** Circa pmi dicit **E**t
 conuentiones apsi ad xpm de predica-
 tione redutes ad xpm conuentione
 ei omnia que egerant amuata facta

et docuerunt predicando ostendentes q
mandatum eius exequi fuerant fideliter
Et ait illis compatiendo eis de laboribus
suis Venite scorsim et ut post la
borum quiescerent aliquantulum In hac
ostendit populus q predicatores verbi di
uini post laborem possent recipere re
treatmentem competentem et ascende
tes in nauim ut ut segregati acubus
possent quiescere ¶ Et viderunt eos
Hic continet descriptio condescensio ap
stus populi ad quoniam apostolus sequentem ¶
primo descriptio dicta condescensio ¶
pharisaeorum confutatio capitulo vii ¶
ca prima de scribitur condescensio populi
ad apostolos pascendo Secundo ad
discipulos eos de periculo liberando ibi
Et coegit discipulos suos Tercio ad in
firmos eos curando ibi ¶ Et tunc transire
tassent Sententia autem ista par
tium patet ex his que dicta sunt ma
thi xvi. v. vsq ad finem huius ca
pitis que sequuntur ¶ Quanta ad p
nam partem dicitur ¶ Erant sicut oues
non habentes pastorem Sacerdotes enim
illius temporis et principes era ut sunt
lupi rapaces spoliantes bonis tempore
bus et p mala ex materialibus ¶
populus tanquam bonus pastor pascebat
eos spiritualiter continue verbo doctrine sue
et aliquando corporaliter ¶ Sed non quod di
gnus ¶ Erant enim emans ducentis dena
riis panes et dabimus illis manducare
Iohannis vi dicitur q iesus quesit
aphilippo unde emens panes ut ma
ducentis ¶ Et sic abidem subditur ¶
autem dixit temptans eum apertum em
stebat quid esset facturum ¶ Et tunc philip
pus respondit ut abidem subditur ¶ Du
centis denariis panes non sufficiunt
eis ut quasi dicit tunc precium non

habemus enim pauperes sumus ¶
hic marcus dicit discipulos genalis
hoc respondisse licet aliquo modo suba
lyis verbis ¶ Erant enim emans ducentis
denariis quasi dicitur si vellemus
eis dare ad manducandum oporteret
nos ire ad emendum panes ducentos
denarios et tamen hoc precium non habemus
¶ Et sic se excusabat per impotentiam di
tinctur autem discipuli hic respondisse
illud quod soluit philippus respondit
tunc quia non solum ex persona sua
sed etiam aliorum loquatur tunc quia
allud quod facit aliquis de aliqua co
munitate vel dicit dicitur communitas
hoc fecisse vel dixisse ¶ Et tunc discipulus
se excusantibus de datione ciborum apostolus
populum sequentibus dixit populus quod
hic habet Quot panes habetis etc et
videte ¶ Et tunc cognouissent dicunt
quibus et duos pisces Iohannis vi
dicitur solus andreas hoc respondi
se per alia verba tamen dicens ¶ Est
puer hic cuius qui habet quibus panes
¶ Dicunt tamen hic discipuli hoc
respondisse magister quod dixit andreas
ad eadem modo sicut dicitur de philip
po ¶ Circa secundam partem dicitur ¶
fratrem coegit dicens discipulos suos
ascende manum quia non libenter
recedebant absque magistro suo eius
sacrate et doctrina delectati ¶ Beth
saida locus erat unde accedebat
¶ Et tunc dimississet eos abiit in mon
tem orare Per hoc ostendens q
dicator verbi diuini debet post
sermonem suum ad deum morose re
dire ¶ Ut quid quid tibi fuit dei glo
rie ascribatur ¶ Et nolebat precare
eos eo modo sic post resurrectionem
ambulans tunc duobus discipulis
suis emans in montem finxit

¶
¶
¶

se longius are. Ut hinc luce ultimo nec
 tamen fuit ubi aliqua duplicitas seu fal-
 ptas. Sedm quod dicit beatus gregorius
 hac em fecit ut sic ostendet se eis
 potius qualis apud eos erat in metibz
 cozp mris. Sicut em dubij in fide re-
 surretionis xpi et tardi ad credendu
 ut abidem dicitur et ppter hoc dubiu
 erat aliquantulu elongati auitate. Et
 ideo apparuit eis impergrina effigie et
 fmoit se longius are. quia tales appa-
 riones fuit comu. secundum dispositio-
 miorom apoz quibus fuit. Et eode
 modo dicitur hic quia volebat pre-
 terire eos quia erant parue fidei sedm
 quod dicitur mteptu. quia putaban-
 fantasmata ee. et tamen iam viderat
 tanta miracula cum fecisse. quod cre-
 dere debent. xpm super aquas posse
 ambulare. ¶ Circa tertiam partem
 di. Cuius egressi essent denari con-
 tinuo cognovit syalli de terra Gene-
 zareth. quia per famam quam audi-
 erunt et miracula que aliqui cozp
 viderant cognovit quia ille erat q
 infirmos curabat et miracula alia fa-
 ciebat. Et ideo subditur. Et per turre-
 tes omni sam regionem illam quia ge-
 ragem infirmis pervenit ad hoc
 q adducerentur infirmi ad presenciam
 xpi ut fimbria vestimenti eius tan-
 gerent. Iudei em erant distincti ab
 alijs genibus non solum in lege sed
 etiam in hitu. Quia nuu xv preca-
 pitur q facerent fimbrias in angu-
 lis palioz et talem hitum portabat
 xpus pite et legem servavit et
 ad tactu huiusmodi fimbrias curaba-
 tur in firmi. **Cap. vii**

At quoniam postquam
 descripta e erga discipulos
 et plos x condempno

Hic continetur de tribu phariseorum
 confutatio et hoc quadrupliciter. Pmo
 in cozp absentantibz. Qo in xpi mi-
 raculis. Iii in capitulo ubi et exierunt
 pharisei. Ii in lege promissis. Qo in
 Quarto parabolis. Vii in capitulo. Circa
 pmo pmo desribitur phariseoz con-
 futatio. Qo plos consolatio ubi et
 inde surgens. Circa pmo pmo desribi-
 phariseoz observatio vana. Qo cozp m-
 terragatio maligna ubi et interrogatur
 pharisei. Ho cozp confutatio vera ubi
 at ille respondens. Quarto dicit con-
 futatio ex pmo plana ubi et cum
 introisset in domu. Sententia vero
 istius partu patet ex dictis mathei
 xv a exceptis que scribunt phari-
 sei et omnes iudei crebris lauent ma-
 nus non manducant. Volentes per-
 amicitia extiorum pre tendere quod
 hrent miorum tu tamen cont plei
 iniquitate et in mndicia. Secundu
 quod dicitur mathei xxiii et aso-
 ro vbi baptizentur non comedunt.
 Quando em corbant adnegaria ex-
 tiora in publico reputabant se mmi-
 dicitiam aliquam contrahere ab alijs qui
 tamen erant meliores apud. Et ideo
 redemptes a talibus negocijs lava-
 bant se antequam comederent q
 purgantes in mndicia ab alijs con-
 tractam. Moyses em dixit. Hono-
 ra patrem tuu et Dns aut dixit
 hoc. Ut hinc exadi xv. Et may-
 ses explanavit qualiter eet in-
 telligendum. Contra que intel-
 tum sacerdotes et pharisei dicebat
 corba quod e donu. corbam non
 signat gnaliter acceptu sed donu
 deo oblari vel offerendum. phari-
 et sacerdotes avaricia moti dice-
 bant quod melius erat filijs offre-

deo bona sua quam p̄uide parentibus
in necessitate p̄ditis Et sic custodiatur
preceptum dei de honore parentum
ut plenius dictum fuit mathei xov
Si quis habet aures audiendi audiat
et si qui h̄t voluntatem audiendi ve-
ram doctrinam audiat vitam et non pha-
risaica In secessum aut purgans oes
estas Natura enim que est sagax in-
puitatem que est in alimeto suscepto
emittit per secessum retinens illud
quod est ab ip̄o ad nutrimentum Et
sic purgatur esta corporis nutritiam
De corde hominis male cogitationes p̄-
cedunt et consensus deliberati ad
mala agenda que explet magis
imparticulatim Cum subdit Adulteria
in quibus est violatio thori alieni
fornicationes et illiciti concubitus
per sonas amate in omni soluta
honnata in quibus infortitur nocu-
mentum in personas proximoꝝ facta
in quibus res aliene subtrahuntur a-
nancie inquantum aliqua in iuste re-
tinentur Nequitie que consistunt
in calumpniis proximoꝝ Dolus in
deceptione corpe In pudicitia quanta ad
tactus et aspectus in mundos oculis
malos quantum ad odium et invidia et
non permittitur recte iudicari oculo bo-
ni proximi Blasphemie et iniu-
rie in deum superbia dei vel proximi
contemptus Scandalia et quilibet
in iura in proximo ¶ Et inde sur-
gens ¶ Hic continetur de s̄tributu
consolatio quiloꝝ et primo gentiliu
2o galileoꝝ ab ip̄o et alioꝝ exiens
¶ Intra p̄mi dicitur Et inde surgens
abijt in fines tyri et sydonis ubi
habitabant gentiles ad quos transijt
popus ad benefaciendum eis et in quib̄

uidam propter malitiam pharisaeoꝝ et
in gratitudinem Et ingressus domum ne-
minem voluit scire et voluit manifestari
aduentus eius per discipulos suos
ostendens quod predicatur et operatur
miraculoꝝ non debet querere propriam
ostentationem et non patitur latere illud
non posse non refertur ad eius paren-
tiam absolutam sed ad congruentiam
non omni congrua erat quod aduentus me-
diti non latet in firmis nec fuit de-
tens quod manifestaretur per suos dis-
cipulos ut dictum est Et sic manifestatus
fuit per alios qui fama eius audierat
quia non solum de iudea sed etiam
de nationibus alijs multi veniebant
ad eum propter miracula et sanitates
que operabatur ut h̄t mathei xov
supra tertio capitulo a muliere enim statim
ut audiit de eo etc Non est intelligendum
quod curavit filiam eius existens in do-
mo quia tunc noluit facere sed ma-
gis in via enim quia clamaret per eos
ut h̄t mathei xov d. erat enim genti-
lis s̄rophemissa genere et de s̄ria phe-
mias Et enim s̄ria nomine generale
provincia phoenis aut nomine rugda
specialis contracte nulla provincia
et ideo componitur s̄rophemissa et
detali contracta oriunda quod h̄m̄
monet et propter tue fidei de congruo
est merito miraculi Quia confessio
fidei de congruo est merito miraculi
¶ Cetera patent ex dictis mathei xov
d. ¶ Et iterum exiens Hic continetur
de s̄tributu consolatio galileoꝝ et
primo miranda demoniaci 2o in
miranda alimeti in principio octavi
viii capitulo ¶ Intra prima parte determinat
latus ubi popus fecit sequere transi-
tionem ¶ Cum dicitur ¶ Inter medios

fructus decapolicos Decapolis est
 nome regionis vnde dicitur supra
 quinto capitulo Et huius regionis v-
 na pars est ultra iordanem alia in-
 tra vnde patet in descriptione terre
 sancte. Agitur mare galilee quod
 e quidam lacus per quem transit ior-
 danis fluius respicit terminos vtrius-
 usq; partis regionis predictae Et
 adducit ei secundum et multu no ad
 talis ananuitate met ab in firmi-
 ta super uolente sed ad emone ipm
 obsidente eius audiat impediende
 et loquelam in se dignitas suos in
 amittas eius. **Opus** aliquando
 sanauit in firmos tangendo cor-
 poralis ut ostendat humanitate
 suam ee deitatis in firmu mo
 supradicto capitulo v Et suspicis
 intelm genuit vnde ostenderet
 se verum hominem adeo queres
 auxilium Et ait effeta quod o ada-
 perire ostendens se verum dm
 tirando per imperiu Et precepit
 eis ne cui dicerent ostendens q
 benefactor de suis bnficijs ppriam
 laudem non debet querere Quamto
 autem magis eis ptebat tanto ma-
 gis predicabant Quia bnficiatus
 debnficijs acceptis debet se gratid
 ostende et bnfactorem laudare q
 uis hoc bnfactor non querat Et
 adeo amplius admirabantur bnficia
 fecit et surdos fecit audire et
 mutos loqui licet hic non exp-
 mar nisi vnu surdum et mutum q
 feruntur tame plures fuerut celi
 claudi surdi et muti curati vnde
 mathi xv f Sed me illos car
 Omnis cuius cura fuit mirabilior

inter ceteros quia in ipso tra mira-
 cula concurerunt secundu quod dicit
 ioh 9 quia auditus fuit ei redditus et
 affatus et ad emone fuit liberatus
 et hic plus expmitur amarto **Cap.**
Unde illis **Hic** cont **viii**
 ponitur consolatio galileos exalmit
 datat et patet sententia exphijs que
 dicta sunt mathi xv f hoc ex-
 cepto Et venit in partes dalmanitha
 mathi xv dicitur Et venit in fructus
 magadan Dicendum e q est eade
 regio duplici vocata Et exi-
 erunt pharisei hic contor de stru-
 bitur confutatio phariseos in mi-
 raculis Et pmo ponitur dicta confu-
 tatio 2o discipuloz reprehensio abi
 precipiebat eis Sententia pme
 partis patet ex dicto mathi xvi
 a. Hoc ex cepto Si dabitur gnatio
 illi signu r non dabitur quia acci-
 pson Sicut ps Quibus iuravi
 mira mica si mirabilime me que-
 mea Et precipiebat Hic ponit
 discipuloz xpi reprehensio
 Et pmo in eis arguit ignorantiam
 2o ostenditur eor impotentia 3o
 capitulo abi Et veniens addiscipuloz
 3o reprehendit eor ambicio vel su-
 perbia abi Et inde pferri Circa p-
 mi describitur pmo reprehensio disci-
 puloz gnatio 2o apus petri
 specialiter abi et ingressus e ierusa-
 adhuc aut arguit ignorantia dis-
 cipuloz verbo et sermido facto abi
 Et veniens bethsaidam Circa p-
 mi dicitur Caueto afermento pha-
 riseos a doctra eor peruersa
 uersa qua pponcbant traditiones
 suas dms preceptis ut dicitur
 capitulo xvii ~~Hoc aut dictu xpi
 discipuli intellegunt de fermento~~

8

uel pane & fermento heredis a-
secta erconca herodianorum. Sed
dictum e supra tertio capitulo. Ho
autem dicitur p discipuli intellexit
de fermento uel pane matiali in quo
apparet corp ignorantia. Tu quia p
frequenter fuerat eis locutus in para-
bolis & eas eis exposuerat ut dicitur
e supra tertio capitulo. Et ideo intel-
lexisse debuissent hoc uerbum p
dictum parabolice. Cum quia ipse
uidentibus opus factauerat quicq
milia homi de quicq pambus et duo-
bus pistibus ut dicitur e supra vi
capitulo. Item quatuor milia ho-
mum de septem pambus ut dicitur
e in hoc capitulo. Et ideo hinc delu-
assent intellexisse qd opus non
erat sollicitus de materiali pane nec
de ipso loquebatur. **C**etera patent ex
dictis mathei xvi. **E**t uenit
bethsadam hic arguitur ignorantia
discipulorum facta per hoc quod ipse
presens uis illuminauit. et ad ipso
imperfecte quod notatur. cum dicitur
Interrogauit eu si quid uideret
Et aspiciens ait. Video homines
uelud arbores ambulantes non enim
distinguebat hincamita humanorum
corporum. uidebat tamen obscura cor-
pora eorum moueri de loco ad locum
et postea illuminari eu per se. **Q**uod
notatur in dicitur. **Q**uod imposuit
manus super oculos eius et subdi-
et restitutus e ut clare uideret omnia.
Certum e autem qd opus poterat
cum statim perfecte illuminare. Sed
per talem modum fecit ut designa-
ret discipulos adhuc in parte obscu-
ratis caligine ignorantie et ad

clare intelligendum indigebant
maior illuminatione. Unde et post resurrectionem
suam aperuit illis sensum ut
intelligerent scripturas ut hinc luce
xxviii. Et per talem modum opus
maledixit ficu hinc folia tantum ut
hinc infra xvi capitulo ad signandum
qd succedentes iudeis erant facta male-
dicendi et puniendi ad eos. eo qd non
habebant fructu iusticie sed tantum fo-
lia uerborum. **Q**uod quod dicit augustinus
in omelia. Et simili modo ieremias
propheta qui denuntiabat captiuitate
babiloniam. **H**oc idem signauit
sensibile signo per hoc qd demandato
dum posuit cathenas in collo suo. **H**oc
hinc. **Q**uod opus per hoc designans
qd sic cathenati ducerentur
iudei in babilonem captiui. **A**lii autem
exponunt illuminatione hinc recti successus
sue factam. **A**pproper paruitatem ipse con-
fidei et affectionem ipse opus et per
se qd ista causa et predicta tantum
runt ad istum effectum. **E**t magis
e iesus hic tunc distribuit in
interpetio petri specialiter. **E**t post
ponitur interpetio petri. **Q**uod narra-
tio ad palmam in actibus ibi. **E**t
uocata triba. **C**irca primum primum
de opus hominum falsa opinio. **E**t
tunc subditur discipulorum uera
cognitio ibi. **T**unc dixit illis uobis
uero ne. **E**t quia petrus pro se et
aliis apud respondit. **Q**uod ponitur
opus passionis preueniatio i et ce-
pit dare eos. **Q**uod quarto describitur per
interpetio i et apprehendens petrus
eu. **P**etrus enim ex zelo non uolebat
impedire eius passionem. **E**t quia
iste zelus erat inordinatus quia

20 9

passio xpi erat ordinata ad salute
 gnis humani Ideo meruit diuina
 rephensione Sententia autem ista
 parauit patet ex dictis mathei xvii ca
Et vocata turba quia xpus in
 crepauit petru volentem impedire
 passionem Et ideo hic consequens
 mutat fideles ad tolerantia passionis
 Et pmo facit hoc verbo Secundo
 facto in principio noni capituli Sen
 tentia pnc parit patet ex dictis m
 xv f. excepto quod sequitur Qui
 me confessus fuerit et uerba mea
 hoc e uera litta quia sic habent
 antiqui libri et correcti et etiam gre
 ci Et quod patet per illud quod hi
 luce xv ubi eadem sententia ponit
 per alia uerba sic Qui me erubuit
 et meos sermones in generatione ista
 aduertet quia uidet descendit a
 patribus qui ad ydolatriam declina
 uerunt dimisso deo qui eos despon
 sauerat in dactae legis in monte sy
 nai Et ideo filij ab eis descendentes
 aduetera generatio uocantur et
 peccatrice quia sicut patres contra
 perseueri fuerunt quibetis eos occi
 dendo ita qm persequebantur xpm
 mortem eius querendo eius et filius
 confundetur cum her e uera litta
 quia sic hnt greci et antiqui Et pa
 tet per istud quod hi luce xv ubi
 dicitur Et filius hominis erubescet
 cum n non recognoscet eum desit
 Sicut non libenter recognoscit illu
 de quo erubescit Et per eadem modu
 loquendi dicit qeronimus de quada
 sancta quia non e confusa xpm
 corpus non confundetur cum nec
 curandum sicut in ppa locutio sctm
 regulas grammatice quibus non su
 iacet hxcologia **Cap. xv.**

Et per dies sex Hic ponit
 meritum ad martiriu facto
 illud em quod maxime
 exorat ad collocandam martiri
 magnitudo pmi que magis mouet
 iusa quam audita Et ideo xpus of
 tendit tribus principalibz suis disci
 pulis gloriam sue resurrectionis miras
 figuracione in qua ostendit se eis in
 claritate glorie Et pmo describitur ista
 ostensio secundum hoc mouetur ques
 tio ubi Et et interrogabant eum
 Sententia ista parauit patet ex
 dictis mathei xvii a exceptis que
 secunt Et transfiguratus e cora ipis
 non e intelligendu q figura corporis
 xpi fuit mutata sed qua figura e
 in extrenmitatibus corporis et simile
 claritas glorie quam tunc in corpore
 suo habuit e in extrenmitate corporis
 Ideo uocatur transfiguratio Et per
 eadem modum loquendi dicit apstus
 philippen in Saluatorem expectamus
 iesum qui reformabit corpus hu
 militatis nre configuratu corpori
 claritatis sue Et uenit uag dem
 be dicens hic e filius meus et
 Sicut in baptismo xpi audiri est
 testimoniu patris de filio eius
 naturali sic et in transfiguracione
 Quia ratio quia homines sunt filij
 dei adoptiui per assimilacionem ad filia
 tionem naturalem xpus xpi quod
 talis assimilacio fit duplici pmo
 mo in pnti peccata Alio mo in
 futuris et perfectus per gloriam In
 illud pna iohannis in Nunc filij
 dei sumus et non dum apparuit e
 rimus sumus quo tunc apparuit si
 miles ei erimus qui uidebimus cu
 sicut e in baptismo uero xpi
 data e aqua uirtus regenerandi

per gratiam intransfiguratione uo
ostensa e. quia claritas glorie in corpore
xpi et quia in istis duobus ut dic-
tum e assimilantur homines filio
dei naturali. Ideo conueniens fuit
ut in baptismo xpi et eius transfigu-
ratione audiretur testimoniu patris
de eius naturali filiatione. Et uerbu
continuerunt apud se. secundum q
reptu xpi conquerentes quid cet cu
mortuus resurrexit. Videbatur eis
incontemnentis q xpus mouetur et
resurgit amotus. Postqua uide-
rant eu in claritate gloriofa. ad qua
alij ueniunt per resurrectione. Ideo
terminus resurrectionis uel fine ia
uidebatur eis completus in xpo. **I**
Et ueniens addiscipulos. Hic osten-
ditur discipulor xpi in potentia in
hoc q non potuerunt curare de moni-
acum eis oblatu. Vbi sic procedit
quia circa hanc curacione primo
ostenditur discipulor in potentia.
Secundo xpi efficacia. ibi eliu re-
spondens eis dixit agnate et zo
Vtriusq causa. ibi. Et cu introisset
in domu. Sententia autem istar
partiu patet ex dictis mathei xvii
d. exceptis que seruentur. Et ueni-
ens addiscipulos suos. f. quos dnm
ferat. assumptis tunc tribus cora
quibus transfiguratus fuit. Adit
turbam magnam circa eos et scri-
bas conquerentes quia deridebant
eos. eo q temptauerant curare de
moniacu eis oblatu et non potuerunt
ut patet in lura sequitur illud il-
lu. r ad tercia p. i. et spumar et
studet dentibus ad ostendendum

vehementiam passionis. Et cum
audisset illu statim spiritus turbauit
illum. uidens se rito curandum fa-
ciebat. peius quod poterat. Et me
rogauit patrem eius non ex igno-
rantia sed ut ex responsione patris
apparet omnibus diuinitas passionis
et difficultas curacionis. ut ex eis mi-
raculo cet. euidentis. Si quid potes
ex quo patet quod erat pater du-
bius in fide dubitans de xpi potes-
tate. Omnia possibilia sunt credenti
fides em credentis. necesse de
congnio ut ei detur. Vnificu per om-
potentiam dei credo. credo dne adu-
na. incredulitatem mea. quia dixit
credo. non erat omnino incredulus
sed uocauit incredulitatem suam fi-
dei sue imperfectione. quam perdat
a xpo supplei et perfici. Surge et
morte spiritus non formalis sed effec-
tiue. quia in pado obfesso auditum
impediebat et loquelam. Et factus
e sicut mortuus. ut per hoc magis
deklararetur uirtus xpi. quia
ad tactu xpi surrexit. perfecte
curatus. Hoc genus in nullo pe-
cipite nisi in orone et ieiunio de-
mones enim non sunt equalis in
uirtute naturali. Et ideo curus alio
difficilius expellatur. Ad expulsa-
nem autem istius requirebatur
in expellente subiectio carnis ad
spiritum que fit per ieiunium et
magna alleuatio spiritus in deum que
fit per orone. talia aut no erant
adhuc in apostolis. quia p. tempe
illo no competebar eis ieiunare.
ut dictum e capitulo scdo. nec
erant ad huc in deum perfecte el

lauati. quia erant rudes et imperfecti
 usque modo receperunt post passio-
 nem christi plenioris gratia spiritus
 sancti matthaei xvii. Dixit eis quod
 non poterant illa eicere quia
 credulitatem suam. que tamen ab
 eis exposita. et tenendum quod utraque
 causa sit illa que hic exponitur. Et
 illa que in matthaeo ponitur simul
 curritur in discipulis propter quas il-
 lum demonem expellere non potuerunt
 etc. **¶** Et inde perfecti. Hic con-
 exprimitur discipulorum christi super-
 bia. Vbi primo exprimitur apud christi
 humiliatio. Quod exprimitur discipulorum
 ambicio ab eis. Qui enim domi est
 Circa primum describitur humiliatio
 christi per hoc quod dixit eis in
 nomina sue passionis quam vo-
 luntate erat passurus et hoc debe-
 bat discipulis exemplum humili-
 ationis. Verumptamen adhuc ru-
 des non capiebant ad plenum verbum
 eius quod sequitur. At illi ignora-
 bant euerbum. quia frequenter
 loquebatur eis in parabolis propter
 quod dubitabant si hoc verbum
 esset parabolice. **¶** Qui in domi
 est. Hic exprimitur ambicio dis-
 cipulorum. Et diuiditur in parte an-
 tidentali et principale. scilicet
 ab eis. Et respondit illi iohannes. Et
 prime partis patet sententia ex dic-
 tis matthaei xviii a exceptis que
 sequuntur. Et interrogabat eos non ex
 ignorantia sed ut ex doctrina seque-
 re appareret christum non ignorare ver-
 ba que dixit inter se apud absen-
 te. At illi tacebant. Verendum autem
 est. Cuius causa subditur in dicitur
 si quia inter se in via disputauerat

quibus coram videret eum maior quod in
 eis erat uerendum et reprehensi-
 le. Et magister coram est humiliter
 et inmediate eis predicabat hu-
 miliacione sue passionis. **¶** Respondit
 illis iesus. Hec est pars incidentalis
 ex hoc enim quod christus dixerat paru-
 los recipiendos in nomine eius quod
 uis sunt parue reputationis quod ad ro-
 hannes mouit questionem de quodam
 eiciente demonia in nomine christi
 qui tamen non erat de societate eius
 quam prohibuerunt discipuli. Vnde
 uel male fecissent. **¶** Sed quod dicitur
 si essent hoc alias facturi in eum
 simili. Et primo tamen hoc ponitur respon-
 so christi. Quod prohibet scandalum ab eis.
 Et quisquis unum de pusillis istis
 declaratio eiusdem dicit. Omnis enim
 igne saluetur. Circa primum est duplex
 modus dandi. Dicit enim aliqui quod
 iste de quo quesuit iohannes non est
 fidelis. aliam enim in fideles. Videntes
 per experientiam nomine christi uirtu-
 osum in nomine eius eiciebant de-
 mones. Ut hic actu christi. Dicit
 christus quod ille qui facit nomine plene-
 dus. quia talis eicere demonem
 facit ad declarationem uirtutis. Et
 nec etiam talis licet sit in fideles
 habet frontem loquendi contra fi-
 dem christi cum gloriatur de signis
 in nomine eius factis. Et hoc est
 quod subditur. Nemo est qui faciat
 uirtute in nomine meo. et passit
 cito male loqui de me qui enim non
 est aduersus nos pro nobis est. Infide-
 les enim aliqui maliquibus conueniunt
 in fidelibus. Ut quod deus sit unus
 et unus et in talibus sunt eadem eis
 licet non malis. Alii uero dicitur
 quod iste de quo quesuit iohannes non
 fidelis credens apud. **¶** Et hoc dicitur

Crisostomus Vermytamou non
erat tante perfectiois quod vellet
sequi xpm et discipulos eius in
modo viuendi. sicut nec modo oēs
fideles volunt sequi xpm per re-
ligiois ingressum. et talis etiam
non ē prohibendus. qui beneficia diui-
na non solum dantur per maiores
sed etiam aliquando per minores
et imperfectos. ut in hoc etiam de-
claretur. Virtus nominis q̄. que per
magros et paruos indifferenter
potest operari. Et quia tales imper-
fecti aliquando ad tempus recedunt
et tempore temptatiois a fide rece-
dunt. Ideo subditur. Nemo ē qui
faciat virtutem in nomine meo
et. Quia si aliquis imperfectus fe-
cit immacula in nomine xpi. et pe-
cca recedat a fide. non h̄t fructum
loquendi contra xpm in eius nomine.
fecerit immacula de quibus gloriaba-
tur. Et quia in nomine xpi non so-
lum fienda sunt immacula sed etiam
opera misericordia. Ideo sequitur. Quis-
cū dedit panem dedit vobis calicem
aque frigide. Et hoc dicit ad osten-
dendum q̄ quilibet quantumq̄ pauper
potest aliqua pietatis opera facere
quia potū aque frigide potest dare
quilibet quantumq̄ pauper. **E**t
quibuscūq̄ vini de p̄sillis. Hic con-
ponitur prohibicio scandalum. Et patet
sua ex dictis mathei xviii. Ex-
cepto quod sequitur. Vbi vermis
corp̄ non moritur a aculeo id est
morsus constrictioe qui continue af-
figet dampnatos. **O**m̄is enim
igne. Hic ponitur declaratio au-
tem dicti. Dixerat enim xpus q̄
ad evitandum scandalum pes esset

amputandus et manus et oculus
ē et erudiendus erudiendus. Et quia
mutilatio non ē intelligenda per
abstinentiam vel eruditionem alicuius me-
bri per restrictionem ab actu malo. Et
per maceratiois carnis et disciplinā
ubi necessaria ē discretio sapientie
ut dicit. Om̄is enim pigne salietur.
Appendit in quo docet modum ac-
quendi discretiois sapientie que acqui-
ritur tribulatiois igne. Quia vxo-
ratio dat in collectū. Et hoc ē q̄ dicit
ad m̄s. y. em igne salietur a tribu-
latois igne sapientie efficitur. Sic
enim per ignem decoquentem matiam
conuertitur in sal. Sic per ignem
tribulatiois acquiritur sal discretiois
et om̄is salietur virtutina sale. Sicut
enim in lege veteri sal ponebatur in
om̄i sacrificio diuino. Sic in omni
opere bono requiritur discretio.
Bonū ē sal a discretio bona est
per quam opera humana h̄nt boni-
tatem. Quod si sal in sulphur fuerit
non h̄t accipitur sal a hominibus di-
cretiois h̄ntibus. Et quilibet
excellentis malicia appetate non so-
lum dominatur ab ea correctioe.
sed etiam abstractioe. sicut nō dicitur
sapientis dicitur. q̄d liberalitas vel sapia.
Et per talem modū loquendi xpus
dicitur ap̄t̄s. qui ceteros precellere
debent sapientia. Vos estis sal
terre mathei xv. Sicut ergo saluator
dicit si sal in sulphur. Quia si ille
qui debet alios dirigere per emendationem
sue discretiois et sapie fuerit in sulphur
per defectū discretiois iste defectus
reddidat malis habere in vobis
sal a discretiois et pacem h̄ntet
terras. quasi dicit sapiam. Pax

inter homines acquiritur et etiam
 conseruatur. **Cap. v.**
A e mde gongene hic
 ponitur confutatio pharise
 orum in lege promissis. Et
 pmo describitur confutatio phariseoꝝ
 2o sacerdotuꝝ xxi capitulo pma in
 duas quia pmo describitur pharise
 orum confutatio 2o discipuloꝝ mstruc
 tio ibi et offerrebant illi paruulos
 Sententia pme partis patet ex dictis
 mathei xxi a. licet om̄i matheꝝ idē
 dictum referat sub alio ordine. non
 tamen differt quantum ad ueritatem. Ut
 dicit augus. Et hoc inuom̄e scripto
 in uet. testam̄to ut patet libro regu
 et paralytomenon. q. eadem facta
 et dicta expm̄it hic et ibi sub alio
 tamen ordina. Quod precepit uobis
 moyses na. xxi dicitur q. pharisei
 hoc dixim̄. xpo quasi ei dicens
 Et dicitur q. xpus pmo hoc que
 siuit ab eis ut hic dicitur. quia
 antequam dicit sum sententiam
 nolebat quod audiretur eorum fal
 sa opinio. quia credebant hoc ce
 litarē. Et deo tunc quasi obiciendo
 dixim̄. Permisit moyses. Et
 mdomo it̄m ip̄s quia discipuli ad
 huc iudeos ad pleni non intellexerunt
 uerbuꝝ xpi. q. deo tunc uenisset ad
 domuꝝ it̄eꝝ interrogam̄ eū. Et
 ip̄e idem repetit quod prius dix
 erat in p̄ntia phariseoꝝ. **¶** Et offer
 rebant. Hic contra describitur in
 structio discipuloꝝ pmo ponitur
 dicta in structio. 2o in structio
 confirmatio ibi. Et proficiente eo
 deieritio pma in tres quia pmo
 in structio discipulos de humilitate
 que ē fundam̄to aliaruꝝ uirtutuꝝ
 2o de uoluntati paupertate ibi. Et
 tunc ingressus esset. 3o de tolleranda

aduersitate. ibi. Et assimes iterum
 duodecim p̄m̄i autem docet per hoc
 quod dicit. nulla mercede regni celoꝝ
 nisi p̄m̄i. et h̄m̄lem. Eodem m̄o loquitur
 quo dicitur p̄m̄o regni xpo. Cum
 esset paruulus mortuus eius. **¶** Et
 patet sententia ex dictis mathei xxi
 2o. **¶** Et tunc ingressus esset. Hic
 contra describitur de uoluntate pau
 perate. Circa quod pmo mouet ques
 tio. 2o ponitur questionis solutio ab
 ip̄o autem dixit ei. In qua solutio
 xpus pmo ostendit quod sit neces
 saria ad salutem. Videlicet observatio
 mandatoruꝝ. 2o quid requiritur ad ma
 iorem perfectionem que consistit in
 obseruatioe consilioꝝ. In qua perfectioe
 p̄m̄i ē abrenūtiatio temporaluꝝ. Ut
 quis libere possit sequi xpm̄. et hoc
 ponitur ibi. Iesus aut̄ inuitus ē eū
 2o. Sententia duaruꝝ partiuꝝ primaruꝝ
 patet ex dictis mathei xxi 2o. **¶** Ie
 sus autem inuitus. Hic docetur. Vo
 luntate paupertas. Et pmo quantum ad
 eius perfectioe. 2o quantum ad eius
 difficultatem ibi. alii contristatus.
 3o quantum ad eius remunerationē. **¶**
 Et post cepit ei petrus dicit. Sen
 tentia istaruꝝ partiuꝝ patet ex dictis
 mathei xxi c. f. et g. exceptis
 que sciuntur. Iesus aut̄ inuitus
 ē eū. **¶** Et diligit enim p̄pter bonam
 confutationē suā peccatam ostendit
 sibi uultū amabilem. Peremptamē
 ad perfectioe maiorem non potuit
 ascendē. p̄pter impedim̄to diuinaruꝝ
 aliquid enim sunt apti ad h̄m̄ uiuendū
 in inferiori statu non tamen in maiori
 et perfectiori p̄pter me. et p̄pter amo
 rem mei. et p̄pter euangelium. et doct
 nam xpi. qui non accipiat tentes
 tantū m̄t in hoc ope. et quia p
 talibus accipit in p̄nti bona p̄ualia

que tantum excedunt spalia quantum
contenarunt vnitatem. Aliter autem
potest exponi de religiosis qui per vno
carnali vel fratre dimisso. hinc spua
les patres et fratres multos et
possessiones et agros in quantum
possessioibus omnium fidelium sufficienter
sustentantur. Secundum illud apostoli Cor
vi capitulo Quasi nihil habentes
et omnia possidentes. Multi erunt
nauissimi christi. et Quia reprobis
iudeis quibus data fuit lex tempore
quo adeo preelato gentiles sunt
vocati. Potest exponi aliter. quia
aliqui tarde venientes ad fidem. vel
regionem. ita aliquando feruere ope
runtur. quod precedunt meritis illos
qui aeternam inuenerunt. **E**rant
autem in uia. **H**ic contra christum
instruit discipulos de tolleranda ad
uersitate. Et primo ponitur eorum in
terio. **Q**uod respicitur apostolorum ambitio in
Et accedunt. **P**rimo docet christus ex
emplo sui. quia prompte et hilariter
ascendebat in celum. ubi erat pas
sus mortem. **Q**uod quod discipulis
iam prodixit. Et hoc adhuc re
plicat. Et patet sententia ex dicit
mathei xxi d. hoc exemplum. **E**t
struebant. Et hoc quod ille prompte et
hilariter ibat ad locum passionis
et sequentes timebant. quia non diu
erant perfecti. **V**sque ad tollerantiam
martini. quod patitur per effectum
quia petrus inter alias feruenter
postea timore mortis negauit
christum. **E**t accedunt. **H**ic contra
respicitur discipulorum ambitio et p
mo duos inspecta. **S**ed in generali
ubi audientes decem. **S**ententia per
partis patet ex dicitis mathei xxi
e. **E**xcepto quod sequitur filij se

bedei dicentes et mathei xxi dicitur
quod mater eius formauit istam petiti
nem sed quia fuit inducitur ad hunc
filios ideo dicuntur hic omni fecisse.
Quia quod per amicos facimus quod
damus per nosipos facimus. aut bap
tismo quo ego baptizor. in iunctura enim
sanguinis sui in sua benedicta passione
Vocat hoc baptismum. **A**udientes
decem. **H**ic respicitur ambitio disci
pularum in generali et patet sententia
ex dicitis mathei xxi. **E**t profin
terentis hic ponitur instructio pre
cedentis con firmatio per alluatores
teci et patet ex dicitis mathei xxi. **E**t
excepto quod sequitur. **T**ecum sedebat
mathei xxi dicitur quod erant duo ro
ti sed unus erat magis notus et
clamabat altero fortius. **I**deo hic
solus exprimitur animi equor esto
a magis quietus animo qui p
to suo vestimento ac si dicitur. **Q**uoniam
quar tua alluatio qui p
to suo vestimento in quo comiditabat magis
releuatus ueniret ad christum carum
a magister in **Cap. xi**

At enim appropinquasset
contra describitur confu
tio sacerdotum. **E**t primo per
aduentus christi ad templum
Quod subditur confuatio sacerdotum in
Et alia die. **S**ententia per
patet ex dicitis mathei xxi a ex
ceptis que sequuntur. **E**t cum appropinquasset
iherosolimis et betaniam ad montem
olueti. **M**ons enim oliueti est in medio
inter iherosolima et betaniam et ideo
Et appropinquasset autem iherosolimis
pullum ligatum enim apud erat asina
similiter secundum quod dicit matheus
Sed matheus hic tacet deca. quia
non oportet quod omnia aequalibus

xi

ewangelista reformatur. Et quia
 principaliter querebatur pullus ad
 obsequium populi benedictum quod venit
 regnum patris nostri dauid. Credebant
 enim apud cito regnare in regno dauid
 et restitue regnum tempale quod au-
 manis erat usurpatum. Cuius contra-
 rium dixit populus coram pylato. Iohannis
 xviii. Regnum meum non est de hoc mundo
 sed desuper de celo. Ex hoc diuina ordi-
 natione significabatur. Verbis laudan-
 tium dicebant. osanna in excelsis.
 licet non intelligerent. Sicut et ty-
 phas dixit mortem christi futuram
 pro salute mundi. qd. xi. licet hoc
 non intelligeret. Et turbaspectis omnibus
 cum iam uespera esset hora. exiit
 bethaniam. licet fuisse honorifice
 receptus a totum populo et predicaf-
 set per totam diem usque ad uesperam
 in domum suam. Et ideo cum disci-
 pulis rediit in bethaniam ubi et
 manebat martha maria et lazarus.
¶ Et alia die hic conator des-
 cribitur consuetudo sacerdotum et po-
 signa sensibili. Quod facto mirabili
 ubi et cum introisset. Quod uerbo
 rationabili ubi et uenit sursum.
 Sententia prime partis patet. qd.
 dicitis marthi. qd. xi. **¶** Et cum uel-
 misset in templum. Hic ponitur qd.
 futatio sacerdotum facto mirabili. Et
 primo describitur dicta consuetudo. Quod
 mactentur ponitur discipulorum instruc-
 tio ubi. Et cum uespera esset. Circa
 primi frondum qd. satis mirabile fut-
 tum fuit. qd. unus homo pauper
 amicus mendicatus et emendatus erat
 de templo et nullus ei resistit. Se-
 cundum enim quod sancti quidam
 fulgor mirabilis egrediebatur de

oculis eius et oculis quo totum sacer-
 dotes et etiam alii non audebant re-
 sistere ei. Et ista euetio fuit signum qd.
 sacerdotes essent eiciendi de templo
 et officio tamquam indigni et non sme-
 bar. ut quisquam transferret uas qd.
 templum. et loqueretur de uasis hinc
 apibus aplicandis quia uasa diuina
 uilem deputata ibi debebat esse et non
 alia. Tota patet ex dicitis marthi. qd.
 xi. **¶** Et cum uespera esset. Hic in-
 tidentor describitur discipulorum instruc-
 tio eo qd. petrus fecit mentionem de ure
 facte. scilicet subdita ad maledictionem
 christi. Et ideo instruit eos occasione huius
 de efficacia fidei. Quod de efficacia orationis
 ubi quare dico uobis. Sententia prime
 partis patet ex dicitis marthi. qd. xi. **¶**
¶ Proterea dico uobis. Hic instruit
 discipulos de efficacia orationis que pro-
 cedit ex duobus. uidelicet ex fidei cer-
 titudine. quod notatur cum dicitur.
 Quicunq; orantes petens credit qd.
 accipietis. et hoc intelligendum
 quando quis pie pset et psequatur
 nisi enim quis pie orat de permentibus
 ad salutem eius oratio non est opaudi-
 bilis. Et si orat pro de permentibus
 ad salutem pset pfectum ex de mltis
 illius pro quo orat. Item si orat pie
 pset non tamen psequatur. potest ra-
 re effectum. quia deus non statim dat
 beneficium petenti. sed differt aliquando
 ut congruo tempore detur. et ut ex
 dilacione tantus habitus psetm ex quo
 oratio habet efficaciam. Et differtio
 orationis fit quando non retinet uita
 uel tantore contra aliquid qd. sibi inu-
 nam fecit. **¶** Unde dicit ecclesiastes
 xxxviii. homo homini seminat uiam et
 ideo querat modum quas dicitur. fru-
 stra et propter hoc subditur. **¶** Cum
 statim ad orandum dimittite si quid

habetis aduersus aliquem. Et dicitur
tamen qd hoc intelligitur de remissione
offense quia homo tenetur ee in caritate
sed remissio non in iure non e de neces-
sitate potest em aliquis peccare secundum
ordinem iusticie d reconpen satione pro
iniuria sibi facta. Et uenit iurissim
acerosolymam. Hic ponitur confutatio
sacerdotu scribaru et sanioru uerbo
rationabili. Et patet sententia ex di-
ctis mathi xxi d. Ad euidenciam dic-
tarum et dicendoru. Queritur. Utrum
xp̄us in predicationibus debuit uide
offensione uel scandali sacerdotum
scribaru et phariseorū. Et arguitur p̄mo
q̄ sit p̄ma ad thimo. v. dicit. Se-
morom ne mterpauis sed obsecra ut
patre. predicti autem erant semores
p̄p̄li et p̄res ergo atq̄. Item p̄ma ad
tho. p̄ dicitur. Sine offensione es-
tote iudeis et gentibus. et eccie dei.
Cum igitur facta xpi et dca fue-
rint nobis data p̄ exemplar. iudeis
quod debuit caue ab offensione predi-
carum. Contra asau. viii. fucit
apphetaru qd xp̄us foret in lapide
offensionis et petram scandali dua-
bus domibus isrl. Responso. Du-
plex est scandalum. actiuu et passiuu.
Actiuu non hnt in xpo locum
quia tale scandalum e ductu uel factu
alicui iniuris rectu. probens alteri oc-
casione mme. Et habetur ex v-
bis q̄dam super mathm. Omnia aut
facta et dicta xpi sunt rectissima.
Et ideo questio ista intelligit de
scandalo passiuo. quod e quando ali-
quis ex dicto uel facto alterius bono
scandalizatur ex imperfectate sua. Et
istud scandalu aliqn̄ procedit ex ig-
norancia. uel in firmitate illius qui
scandalizatur. et tunc dicta uel facta

bona. occultanda sunt uel differenda
quo usq̄ infirm uel ignorantes in-
struantur nisi aut talia bona que
sunt de necessitate salutis. que non
sunt omittenda ppter scandalu alicui.
Si aut in firm et ignorantes p̄
instruone debitam in scandalo per-
maneam. iam tale scandalum non
pcedit ex in firmitate uel ignorantia
sed ex malicia. et tale scandalum e
tantum impedim maxime. quando
e contra commune bonu. quia com-
mune bonu e semper p̄ferendum
pati quocunq̄ hominu singulari.
talo aut fuit scandalum sacerdotu
scribaru et phariseorū. quia sua ma-
licia mtebantur impedire doctrinam
xpi in qua consistebat salus p̄p̄li.
Et suis malis exemplis et mori-
bus traherant p̄p̄li ad peccandu.
Item per suam doctrinam mala eua-
tuabant dei mandata ppter suis
traditōes ut dicitur e supra. Et ideo
in publico xp̄us debuit uide ex
comphende. nec obstat cessare p̄
coru scandalu ppter quod n̄ xov
tū discipuli dixissent. xpo s̄is qd
iudei audito hac uerbo scandalizati
sunt. Respondit s̄is illos t̄ci
sunt et dices. t̄ci coru si t̄ci t̄ci
dicant p̄pter ambo in fauam
cadunt. Ad p̄m̄ dicendu p̄ loq̄
de sensibus honestate et moribus. n̄
desensibus etate malicia coru r̄p̄
quia tales sunt acriter arguendi.
Sicut damel dure mterpauit il-
los sence impudicos damel xpi
ad p̄m̄ dicendu qd homo debet
ee sine offensione iudeis et genti-
bus ita quod dicto n̄o uel facto
minu recto non prebeat alini

occasionem ruine sed deuitate fron-
datum sumitur rectius omni puniti
quam quod autas relinquit Sedm
quod dicit bñs bre. super ex ecclie

At tepit iesus **ca**
parabolice loqui **ca**
ponitur confutatio sacerdotu
et senioru impali Et pmo ponitur q
fuitatio sacerdotu Secundo phariseo
et herodianoy ibi Et mittit ad eum
Tercio saduceoy ibi Et uenit ad
eum saducei Quarto scribaru ibi q
mo ergo dicit scilicet Sententia pme
partis patet ex dictis mathi xxi
exceptis que sermuntur **ca**
emauit homo a coluit et dicit apas
tus ta tu. et e qñe colendi quo pot
fimus uel pigredo terre circa radi
tem vñice uel arboru Radices em
sdm philosophum sedo de anima
sunt oi similes. quia sicut mamma
libus per os sumitur alimētū vñ
animalia nutritur Sic per radi
tes trahitur alimētū terre nascētia
Et sicut lacu. Lacus qñe dicitur lacu
ubi recipitur aque ariulo. et ubi
colliguntur. et ad similitudinē huius
lacus ubi recipitur vñm fluens
atortulā dicitur hic lacus **ca**
heres Dicit hic beda q sacerdo
tes et legis per huerunt cognōnem
deresi q ipse erat vñe xpus mlo
depmisus Sed ista cognōtio peca ex
mudia fuit in eis obstructa. Et hoc
plenus fuit declaratu mathi xxi
in questione quadam de hac mora in
fine illius capituli Et que rebant eu
tene **ca** quo patet eorum obstinatio
in malo et timuerunt turbam **ca** quo
patet. quod ex pōlo timore xpi re
trahēbant amore eius **ca** Et mit
tunt ad eū **ca** Hic consequit desribit

confutatio phariseoy et herodianoy
et patet sententia ex dictis mathi xxi
ca Et uenit ad eum saducei **ca**
tōmter ponitur confutatio saduceoy
Et diuiditur in duas in partem prima
lem et incidentalem **ca** ibi Et accessit
vñm desribit Sententia pme part
patet ex dictis int xxi **ca** Et ac
cessit **ca** Hic e pars incidentalis. quia
em xpus confutauit rōbilis phariseos
et saduceos **ca** Hoc iudens quidam scri
ba. quesuit ab eo quod cet pmi et
maximi mandatu. quid de hoc tmt orat
questiones apur sapientes **ca** Et xpus
respondit ei ex dictis mathi xxi f
exceptis que sermuntur **ca** Magister bene
mūctate dixit **ca** Ex dictis videtur q
ille scriba interrogauit xpm ad ca
piendum cum uerbo sicut alij pice
dentes ad audiendum ueritatem. quā
sine desiderabat **ca** Inter uarietatem
opinionu **ca** Et aliter potest dici q a
principio maliciose quesuit sed ex
xpi rōpōsione contentus ad comen
dauit **ca** Et xpus uidentis xpm emen
datu **ca** Et sdam hanc expōitiōē po
siu mathi xxi Augustinus uero
de consensu om euangelistarū ponit
atūq dicens. nec nouit quāquā
quod mathi dicit temptatōne fuisse
a quo dñs interrogatus e **ca** Fieri po
test utquamuis temptans accessit
domini rōpōsione correcty p raud
corde xpm temptatōne non amptay
malam. tanquā deape uolent **ca** m
mūctū sed tanq̄ experti uolent
amplius ignota et dilige p pmiū tā
quam se xpm maus e omibz holocaus
tomatibus et sacrificijs **ca** Circa hoc si
tū erat opinio doctorū. quia
quidam dicebant. sacrificia et obla

Li
xi

xii

tones esse magis accepta deo quam
operantur in operibus caritatis Alii aut
dicebant contrarium Et hinc apponitur
que e vera videtur Et iste scriba Et
post hoc dictum eius apponitur a xpo
tunc subditur Non longe es a regno
dei et auitate euan^g quod impluibus
locis vocatur regnum dei Et inde cre
dendum e qd iste comissus fuit ad
regnum xpm **E**t respondens iesus
hic de scriba confutatio scribarum
Et primo ponitur dicta confutatio de
discipulorum instructio ubi et sedens
iesus contra gazophylacium Sententia
pme partis patet ex dictis marty
xpii qd excepto quod subditur cui
deuorant domos viduarum bonarum
sibi attribuendo fructus attrahendo
fallaciter per simulatione sanctitatis
hic accipient prolixius iudicium qd
simulata sanctitas duplex e iniqui
tas Secundu quod dicit qd n^o Et se
dens iesus contra gazophylacium hic
ponitur discipulorum instructio Sacer
dotes em qui erant auidi dicebant
qd ille qui plus offerrebat in templo
absolute loquendo plus habebat
de merito quod e falsum quia quanti
tas meriti non accipitur sedim qn
titatem dom absolute per compara
tionem ad facultatem dantis et
promptitudine sue voluntatis et
deuotionis Et hanc sententia docet
xpus cum dicit Et sedens iesus
contra gazophylacium locus erat v
ponobatur pecunia ablata pro ne
cessariis templi et sacerdotum et
ministrorum et multi diuites acta
bant multa sedim doctina illorum sa
cerdotum Sequitur sententia xpi
Vidua h' pauper omnibus in su

non absolute loquendo sed con
siderate facultate sua plus e em
vni p^o ferre quinq^u quam vno for
ti ferre viginti Et eodem mo plus
e paup^o dare modicum quam diuiti
miliu modo predicto **Cap. xii**

Et tunc egredietur de templo
Supius apmo capitulo vs
qd hic datur xpus per
uam amorem miracula faciendo et
beneficia conferendo Hic incipit
dare per uiam timoris terrorem
fieri iudicij mutacione Et circa hoc
p^o duplex questio ponitur Qd
soluitur ibi Et respondens iesus Cir
ca p^o ponitur questio circa
sio per hoc qd xpus templum p
dixit destruendum Et adeo disci
puli questione ab ipso p^o de tpe
huius destructionis quod notat cum
dicit Sic nobis quando her
siont Et quia post destructionem te
pli credebant de p^o ultimo
iudicij fieri qd eo de hac questione
Qd quod notatur cum dicitur et
quod signu quando her omnia in
cipient consumi tunc em est co
firmatio huius mundi Et respondit
iesus hic ponitur dicta questio
duplice solutio Et p^o p^o sed
sede ibi orate ergo Circa p^o
p^o dicit de destructione templi
methoacio Et p^o confirmatio
Cum autem iudicis Ad hoc ca
p^o predictum quid emendat
omnibus qualiter Qd quod duplex
xpi specialiter ubi videte vos
metipos Circa quod predictum
p^ocula s^o seductio erroris ibi Et
audientis commotione plebis Em

Hic autem passio **Capitulum III**
Postquam descripta est
reductio peccatoris in deum
per mediatoris predicatione
Hic tunc eadem reductio passio
sue redemptione Et quia supra predicto
at passionem suam per iudeos incho-
andam et per gentes confirmanda
ad quos tunc pertinebat iudicium sang-
uinis multum Ideo primo describitur
eius passio per iudeos inchoatam 20
per gentes confirmatam capitulo xv
Cura prima quatuor per ordinem de-
scribitur prima est apud iudeos ven-
ditio non ex eius ignorantia sed
ex eius perfidia et voluntate.
Secundo venditio traditio non ex
eius displicentia sed caritate ubi p-
ma die azimorum Tertio traditio co-
prehensio non ex sui impotentia
sed mititate ubi et ad huc eo loquente
Quarto comprehensio condempnatio
non ex sua iniusticia sed humilitate
ubi **Sunt vero sacerdotes** Cir-
ca primam partem premititur ven-
ditionis occasio que fuit duplex
sacerdotum in iudicia Et hoc ponit
in primo capitulo Secunda fuit
iudei auaricia qui voluit recuperare
pretium argenti effusi que ponit
ubi **Et tunc esset lictum** 30
ponitur apud venditio ubi **Et**
iudas sarrathis Secunda pars
principalis que incipit ubi **Et**
prima die azimorum Ut dictum est
Quiditur iniquitudo quia primo
ponitur pascale convivium ad pro-
ditiois reuocacione 20 in situ
cultus sic sacramentum ad caritatis
unionem ubi et manducantibus il-
lis 30 predicatur discipulorum stan-
dantem ad eorum confirmatione ubi

Et ait illis resus **Omnes vos stan-**
dantem et Quarto de tributu-
ropi desiderium ad nostram redemptionem
ubi **Et veniunt in predium** 3a pars
principalis huius capituli que incipit
ubi **Et ad huc eo loquente** Quiditur
interres quia primo describitur iudei
fraudulencia 20 ropi patientia
ubi **Omnes autem de circumstantibus**
30 discipulorum ignavia ubi **Tunc**
discipuli relicto eo fugerunt **Et**
ta pars principalis que incipit
ubi **Sunt vero sacerdotes** Di-
uiditur in quatuor quia primo des-
cribitur accusacio per falsos testes
20 eius condempnatio per iniquos
iudices ubi **Boiurgens autem** **Sunt**
sacerdotes 30 condempnatio in iu-
peracio per malignos satellites
ubi **et ceperunt quidam conspuere**
eum Quarto negacio petri per
tres vices ubi **Et tunc esset petri**
Sententia huius huius tunc capi-
tuli patet ex dictis mathi xxvi
ubi ista sunt prohibita eodem
ordine quo hic ponitur et sub
eisdem verbis pro magna parte
et restant pauca exponenda
quo distinetur in prima parte prin-
cipali Dicitur autem circa passio
et azimorum per ludium Solempnitatis
autem pascales iudeorum celebrabatur
xv die mensis Ut hi-
leuiti xxvii Hec solempnitatis
incipiebat a vespe et xv die
quando immolabatur agnus tur-
nestebant azimis usque ad septi-
mum diem Alabastrum argenti nar-
di spiritati Dicitur aliqui quod nar-
dus est herba faciens spiritus me-
tuum de quibus extrahuntur liquores

optimus sicut aqua rosate de rosis
 Et talis liquor vocatur hic congemu
 Alij dicunt qd fuit uel arbor parui-
 la et inde fluit uel exortabitur modo
 predicto In secunda parte principalis dicitur
 Et prima die annuatur De ista die est
 controuersia inter grecos et latinos
 quo plenius tractata est in xxxvi
 Et quibus dicitur Ocurret uobis ho-
 lagenam aque uaulans Quid signum
 dedit eis ad inueniendum locum p-
 cetna Et creditur qd dominus domus il-
 lius est discipulus christi occultus et
 refectio mea et agnus paschalis qd
 dominus illius domus non solum pro-
 udit de loco sed etiam de agno De-
 monstrabit uobis tenaculo a mlo-
 ro tenaculo pasta comederunt et mil-
 lo post resurrectione latine discipuli
 propter metum iudeorum et in illo spm
 sanctum receperunt in die pentecostes
 Vnde actus secundo Quia in tangit manum
 in tacto Das est fictile ad refrigeran-
 dum uinum et in illo erat gns lac-
 thucarum agrestium in quo carnes
 agni debebant comedi ut dicitur xxi
 di xxi Abba pater idem signat
 tamen uinum est grecum et aliud lati-
 num In tertia parte principalis dicitur
 Et ducite cum caute ne forte rapi-
 atur de manibus uestris quia quibus
 committis habebat deuotione ad eu
 Adolestentis aut quidam quia iste no-
 nominatur hic Ideo dicunt aliqui
 qd fuit carolus frater domini ali-
 qui quod fuit uobis euangelista
 qui uinor erat inter apostolos Alij aut
 dicitur qd fuit iuuenis de domo il-
 la in qua comederant pasta A-
 mictus syndone et ueste muca
 super iudis sicut torpore quia no-

habuit aliam vestem In quarta par-
 te principali dicitur Audiuimus eum
 dicentem ego dissoluam templum ho-
 mani factum et falsum enim imposuit
 quia hoc non dixerat Vnde dicitur ij
 sed sic dixerat Solutum templum hoc
 est quod dicitur mortem suam in qua cor-
 pus eius quod erat templum diuini-
 tatis soluitur Et si de materiali tem-
 plo intelligatur adhuc falsum im-
 posuit quasi absolute dixit quod tamen
 dixerat conditionate Et ideo hinc p-
 sidit Et non erat conueniens testimonium
 aliorum Iesus autem dicit Et Ego sic
 Interrogatus de uitate diuina re-
 spondet qui prius malis tacebat qd
 dedimus non debet ita taceri uitas sed
 interrogatus sicut de humanis In
 quarta parte principalis dicitur sic
 Nam et galileus es licet enim esset
 una lingua omnium hebreorum tamen
 secundum uarias partes iudee uarietur
 maliqua quod tunc sicut lingua gallica
 in picardia et in normannia per qua
 percipitur in loquela de qua natus
 sit aliquis Cepit anathematizare
 et maledicere sibi ipse si cognouisset re-
 sum Vnde anathematizatio signat
 uirandem que est per exortatione sicut
 quando aliquis imprecatur sibi in scriptis
 malum pene si ita sit sicut im-
 precatur ei

Cap. xv.
At confestim mane facta
 Hic tunc describitur
 passio pergentiles consumma-
 ta Et primo describitur apud
 christi crudelis officio Quod eius fidelis
 et deuota imitatio Et tunc iam
 sero est facta Quia in duas quia
 primo describitur christi iniqua depnatio
 Quod inique sententia exortatio alii.

Et ad voluit lapidem ad hostium mo-
niti. Circa enim sepulchrum erat quo-
dam clausura et ad hostium illius clausu-
re fuit positus lapis magnus non apolo
ioseph. sed etiam ab alijs qui fuerunt
in sepulchro. Maria etiam mag-
dalene et maria ioseph. a quo erat
mater ioseph aspicebant ad ponendum
ad hoc ut transfacto sabbaro egerent
ad ungendum corpus eius. **Capitulum**

A Postquam redierit de
stris peccatoris in domum
per christi predicationem et
sue passionis redemptionem. Hic contem-
platur dicta redemptio per suam re-
surrectionem et ascensionem. Et primo de-
scribitur manifestatio sue resurrectionis.
Quo sublimatio sue ascensionis ibi. Et
dominus quidem iesus prima induas quia
primo describitur manifestatio resurrectio-
nis per demittendum angeli. Quod
per apparitionem spiritus domini ibi sur-
gens iesus. Circa primam partem
describitur aduentus milicis ex de-
uotione ad sepulchrum ubi audierunt ab
angelo resurrectio domini. Et hoc est
quod dicitur. Et sic transiit sabbarum
et. Quam diu enim durauit sabbarum
non erat eis licitum aliquid emere
secundum uespem eiusdem diei termina-
batur sollempnitas. et tunc ementur
aromata ut merastimo huius mane
uenerunt ad sepulchrum. Et ideo sub-
ditur. Et ualde mane prima sabbarum
et prima diei illius ebdomade post
sabbarum sicut dicitur in 1o. Et factum
est uespere et mane dies u-
nus et primus secundum etiam quod

omnes dies illius ebdomade uocantur
sabbarum protanto quia erant festiue
et sollempnitas paschalis durabat
septem diebus. Prima tamen dies et
septima erant celebriores inter medias
ita quod nullis poterant emi aromata
illa orto iam sole. et ad ortum appropinquare
Sol enim potest intelligi omni dupliciter.
Uno modo perfecte. quando primo egre-
ditur. et apparet super terram. Et
sic non accipitur hic alio modo quam lux
eius incipit appere scilicet aurora et
sic accipitur ortus solis. Et sic non potest
adhuc tenebre erant quia aurora
media nocte. Et inter tenebras noctis
et lucem perfectam diei. Et ideo
ab utroque potest nominari. Et sicut
medium ab extremis quia participat
naturam utriusque extremi. Quis re-
uoluet nobis lapidem quasi dice-
rent non possumus reuolue per nos
apertus quia erat magnus ualde ut
pugna subditur. Uiderunt reuolutum
lapidem per angelum qui uenit
ad manifestandum christi resurrectionem
factam. et introeuntes in monumentum
et clausuram que erat circa moni-
mentum quasi mouens mentem sub illis
qui aspiciat ut oret per animam sepul-
ti ut precogitet de morte ipsa. U-
derunt uicinem luce christi de-
cete duo uiri asserunt se uisitas
maieste fulgenti et duo angeli in
specie uiuorum. Propter hoc dicit au-
gustinus quod ibi apparuerunt tres
angeli. unus contra monumentum
intra tamen predictam clau-
suram sedens super lapi-
dem reuolutum. sed intra monumentum
apparuerunt duo. unus ad caput

et alius ad pedes. Vbi postquam fuit
corpus iesu. Pr dicitur iohannis xpo
Dicitur discipulus eius et petro. Spe-
cialiter nominat petru aliter non fuis-
set ausus venire ad pnam domi q
negraueat. Quia pnt em eis pauor
ex in plura apparitoe angeli exomise
custodi qui ratabant ibi quasi mor-
tuo et nom quidquam dixit. Con-
trariu videtur mathi xxviii vbi
dicitur turretes mittare discipulis
quod soluit augu9 tmi dicit. Ho-
nem qquam dixit. scilicet de
custodibus. nec etiam angelo loqui
responderunt. sed turretes mitta-
re apostolis. quod audierat et vi-
derunt. **Surgens aut iesus h**
manifestatur resurrectione per appa-
rionem domi. Et diuiditur in tres
partes scdm res apparitoe. Scda
ibi. Post hoc autem duobus. Qu
ibi nouissime autem. Circa pmi
dicitur. Surgens aut iesus mane
pma sabbati. Et est sciendum q
apud hebreos die ebdomade deno-
minantur a sabbato. quia denomi-
no fit adignior. Et ideo illa que
in mediate sequitur sabbato vo-
catur sabbati pma. et alia scda
da sabbati. illa sabbato et sic de
alijs. Dixit aut aliqui q pps
resurrexit media nocte. et tunc h
dictio mane non refertur ad sur-
gens sed ad uerbum quod sequit
apparuit. quia hora non pmo ap-
paruit. maie magdalene. Alij
dicunt q h mane refer-
tur ad surgens ita q
determinat horam resurrectionis.
Et huius opinionis tangit. Et

tomus tenet de qua circiter septem
demonia. E hoc dicitur aliqui q si
erunt due male. et quelibet fuit q
nominata magdalena. et una eoz
fuit soror lazari nominata anugda-
lo. castro quod essit in partem eius
de hereditate paterna. et ista non
demonata legitur fuisse alia que sit
nata de magdalo. non tamen dicitur
illius castro. Et ista dicitur fuisse per-
tatio et ppter peccata sua obsessa a
demonis. Gregorius autem dicit q
fuit eadem. et q per septem demonia
intelliguntur vicia. Et usus ecclie in
officio hic tenet. **Post hoc autem**
hic de sabbato scda apparitoe que
fuit duobus discipulis. xpi eumeljs
in emaus. quam apparitoe plenjs
describit lucas xpxiii. Et quia
erant dubij in fide ut ibidem dicit
ieron9. corpus apparuit eis mala
effigie. ut per hoc designaret q
talis erat apud eos in mente. Di-
cunt aliqui q hoc factu e per
mutacionem factam in facie xpi
sicut transfiguratione per claritatem
glorie ad horam ut dictu fuit si-
p x capitulo. Alij uero dicunt q
ista mutatio fuit tantu mortalis
videntiu. Et hinc dicto concordat
q dicitur de ista apparitoe luce x
xiiii. Quia autem eoz tenen-
bantur. ne eu agnoscerent. quali-
teruq tunc factu sit non fuit
ibi aliqua falsitas. Cuius ratio est
quia sicut aliquid potest fingi uer-
bis ita et factis. pmi aut fit sine
falsitate et patet in parabolis no-
ui at uetis testamti. quibus ali-
quid fingitur uerbis ad uitam

aliquam conuentionius designanda
 Et eodem modo hic populus factus apparuit
 malia effigie. luce xxxviii. ut per hoc
 designaretur quod erat quoddam ali-
 quod et quinquies ut hic dicitur.
 Finxit se longius uere ut hic luce x
 xiiii. ut per hoc designaret quod erat
 quoddam aliomnis et quinquies ab eo
 cordibus quibus apparebat quod dubium
 infide et hoc est quod dicit gregorius ad
 molia xiiii. quia adhuc moris cor-
 dibus peccatis erat eis a fide uere se
 longius finxit. **N**ouissime autem
 recumbentibus. Hic describitur
 terra apparitio. De qua dicit aliqui
 quod non fuit facta in die ascensionis
 domini sed ante quid hic substat? Et
 opprobriat incredulitatem eorum. Quia
 enim diem ascensionis resurrectionis domini
 tot argumentis fuerat declarata
 quod iam tunc non erant increduli.
 Alii autem dicunt quod facta fuit in
 die ascensionis domini. Et ad hoc con-
 tradictio teporis tunc dicitur. **N**ouissime
 autem recumbentibus. **S**imiliter
 quod postea subditur. Et dominus qui-
 dom resus postquam locutus est
 eis assumptus est in celum. Ex
 quo uidetur quod apparitio fuit facta
 inmediate ante ascensionem suam
 ad argumentum inoppositum potest
 dici quod increpauit incredulitate non
 apostolorum sed aliorum qui erant
 tunc eis qui resurrectionem christi
 non credebant ad plenum apostolis.
 Aliter autem etiam quod increpauit
 incredulitatem apostolorum non que
 tunc erat in eis sed que fuerat
 ante sicut patet de thoma qui
 non credidit alijs discipulis no-
 hamis. **Q**uod capitulo. **E**t simili-

alij non crediderunt. maie magda-
 lene que est andreas et alijs mulie-
 ribus similibus. Etiam conuenienter populus
 accedens ab apostolis increpauit hanc
 incredulitatem. Sed ad designandum
 quod gentes ad quas apostoli erant mit-
 tendi ut patet ex sequentibus. con-
 muto increpande adeo et condempnande
 si non crederent apostolis de his qui ap-
 paretur magis. Unde subditur. **E**-
 untes in mundum annuntiate predi-
 cante euangelium omni creature a omni
 homini qui habet conuenientiam cum
 creature. **P**er esse omni conuenit-
 ammans. **P**er cuius em vegetabi-
 libus. **P**er intelligit tunc angelis quod
 designatur nomine omni creature.
Qui credidit et baptizatus fuit
 non enim sufficit fides absque baptismo
 per quem aliquis incorporatur. **S**i
 si assit facultas recipiendi bap-
 tismi si autem non assit facultas per-
 fiat baptismus sanguis. et in mar-
 tibus qui pro christo sunt interfecti
 antequam essent baptizati. uel fla-
 mmis. sicut est in habentibus fidem
 christi et desiderant baptismum sed
 preueniunt morte antequam hoc
 possit adimpleri. **S**igna autem
 eos qui crediderunt. **H**ec sequitur
 In primitiua enim etiam fides erat
 inuenienda et firmanda miraculis.
Quod gratia miraculorum non solum
 dabatur apostolis et alijs maioribus sed
 etiam scriptis alijs simplicibus crede-
 tibus. **L**inguis loquetur nouus. **H**oc
 factum est magis etiam alijs crede-
 tibus qui erant tunc eis quando per
 gratiam spiritus sancti in die pentecostes
 receperunt donum linguarum. **S**epen-
 tes tollent. **H**oc patet de paulo

Actu xviii. qui permissus ampe-
ra. in nullo lesus fuit sed conperra
pendentem ad manū eius an ignem
exussit. Et si mortiferū quid liberū
non eis noceret. Quod patet de io-
hanne euangelista. qui uenit mor-
tiferum hausit et oculi ei mortui.
Et dñs quidem iēsus hic com-
destribitur. aponromis xpi sublima-
tio tūm dicitur. Assumptus ē me-
lum non exente aliena sed q̄
tūm rōne deitatis glōsif. que po-
test omnia tūm adē humanitatis
glōsif. quia corpus glōsifm obedit
ad intē anime. quantū ad motum
localom per dotem agilitatis. que ad
incorpore xpi glōsif. Et ideo mi-
les que suscepit eū ab aculis ap̄to-
rum. Ut hū actū v. et angeli assistentes
non fuerunt ab i. m. ad ostendendum
q̄ corpalis creatura et spiritalis
subiecta. Tobsequo xpi et sedet
ad dextera dei si referatur ad xpm
natōe diuinitatis. sic ista sessio in
portat quendam assēciōne ho-
nōis. quia eadem ueneratōe ve-
neratur humanitas in quantū
omnia uerbo tū ap̄ deitate p̄cut.
Vestis regia tūm ap̄ rege. q̄
ē ea actualit̄ indutus. Alio mō
secundum se. Et sic sedē ad dextera
patris designat eē impōitibus
eius bonis. Sicut dextera ē pars
nobilior. et potior corpis designat
etiam quendam iudicialiā potes-
tatem que communicata ē ap̄ xpo
homini. Quia sicut fuit iudicatus
in forma humana sic exiit ad
uenire ad iudicandum mundū. Et
quod dicit̄ actū p̄mo. Quē admo-

dm̄ uidistis eū ascendere in celum
sicut in forma humana ~~in~~
~~ubi et glōsif. Perimptamē uidi-~~
~~taus fuit in forma humana pass-~~
~~ibili tūm competere uidi oculis corpa-~~
libus et dēscendo ad locum moui. ita
uenerit s̄ in eadem forma ad iudi-
candum mundum. Perimptamē u-
dicatus fuit in forma humana passi-
bili ascendit autem in celū et ue-
nit ad iudiciū in forma h̄ humana
inpassibili et glōsif. Illi autē s̄
apostoli et xpi discipuli et profes-
ti secundū mandatū xpi predic-
tum predicant̄ ubiq̄. Secundum
quod dicitur psalmo xv. In om-
nem terram exiit sonus coram
domino cooperante eos dirigendo
et protegendo. et sermōem con-
firmante sequentibus signis. Et
omni ueritas que subiacet facil-
tati naturali intellectu declaratur
et firmatur per reductionē ad
p̄ma p̄ncipalia per se nota. Sic
ueritas que transcendit natura-
le limon intellectus. cuiusmōdī
ē doctrina fidei catholice saltem
quantū ad p̄ncipales articulos fidei
dei declaratur et firmatur per
opera miraculosa soli deo possi-
bilia tū em talia fuit ad testimo-
niū ueritatis illius doctrine. decla-
rata ē eius ueritas cuius deus nō
possit eē testis alicuius falsitatis.
Et hoc mō declarata ē ueritas e-
uangelica coram p̄ncipibus
et sapientibus et potentibus huius
mundi ad laudem et glōriam dñi
n̄r̄i ih̄u x̄i. Cui et honor et glōria
in secula seculorū amen.